

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תשי"ח ♦ שנה יד

שב"ק קרח ♦ מברכים תמוז ה'תשפ"ו

דברי אלוקים חיים מרח רבינו הגה"ק זיע"א

ויקח קרח בן יצהר בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן, ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתיים נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם.

והנה הפסוקים האלו בפרשה זו מוקשים מאוד להבין, ומכל מקום כתב רש"י שפרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא, ופירש שמה שאמר הפסוק ויקח קרח הכוונה שלקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעובר על הכהונה וזהו שתירגם אנקלוס ואתפלג כלומר שנחלק קרח משאר העדה להחזיק במחלוקת, ועוד פירש רש"י ויקח קרח שמשך את ראשי הסנהדראות שבישראל בדברים וכמו שנאמר קח את אהרן, וכתוב קחו עמכם דברים.

והקשה האור החיים הק' שהכתוב הזכיר את קרח החולק, ולא כתב מי הוא הנחלק כלומר שעל מי חלק קרח, וגם על דברי התרגום אנקלוס שתירגם את מה שכתוב ויקח, כלומר שאתפלג זה רק תרגום של הכוונה של מילת ויקח, אבל אין זה ממש פירוש הפשוט על "ויקח" ולכן כתב האור החיים הק' שהגם שדבריהם אמתי, מכל מקום יש לאלוה' מילין לדייק תבת ויקח על נכון.

וגם כתב להעיר למה יזכיר ה' זכרון הצדיקים כמו יצהר קרח לוי במעשה הזה של קרח שהו מעשה בלתי הגון, ומה צורך יש בדבר ומביא את מאמר חז"ל שיעקב התפלל על עצמו שלא יזכר שמו במעשה הזה, ומשמע שהיה צריך כן להזכר, אלא שהתפלל על עצמו שלא יזכר, וכתב שמתפלא גם על אותם שכן הזכיר הכתוב.

וגם הקשה מה הכוונה באומרו "ודתן ואבירם" שאם הכוונה שגם הם חלקו עצמם היה לו לומר ויקחו קרח וגו' ודתן ואבירם, ואם הכונה שקרח לקח אותם היה לו לומר ויקח קרח את דתן ואבירם, ועוד הקשה כמה דיוקים בפסוק. ולכן פירש האור החיים הק' שהכתוב בא להודיע היסוד של המחלוקת הזה, שמנין עלה על דעת קרח לחלוק על משה שהוא נביא נאמן וצדקו נבואתו, וקרח חכם גדול היה ואיך עשה כזאת, ולזה בא הכתוב לומר הטעמים שלקח קרח לריב, בראשונה שהוא "בן יצהר" שהוא גדול משני האחים הבאים אחריו ומה שאמר "בן קהת" לומר שהוא המעולה שבבני לוי שהיו נושאים את הקודש הקדשים, וקרח היה מנושאי הארון. ומה שאמר הפסוק "בן לוי" לומר שהוא השבט המעולה מכל ישראל, וגם בענפי קהת הוא במדרגה ראשונה לשני האחים הבאים אחריו שהם חבורו ועזיאל, ומה שאמר דתן ואבירם הכוונה בזה שגם אותם לקח קרח, כדי לערער גם מכוחם שהם גדולי שבט ראובן הבכור ליעקב, ובאמצעות זה החשיבו עצמם ולכן "ויקמו לפני משה" פירוש קימה ומעלה להיות בהשוואה עם משה, דהיינו קרח ודתן ואבירם שיהיה כוחם כמשה, ואף שכתוב ואנשים מבני ישראל וגו' ואף שלא באו לגדר הזה להיות קימה לפני משה, מ"מ הם נקהלו להחזיק דברי קרח ועדתו.

ועוד הוסיף האוה"ח הק' להאיר באור התורה וכתב כמה גרגרים מסתרי תורה, ונביא כאן בקיצור מדבריו הק', שיש ענפי הקדושה אשר סידרם השם יתברך וחקק בתורה ביד משה עבדו, וכל המחליף סדר מסדרו, הנה הוא עוקר הענף ההוא ועושה אותו רע, כי יסתלק ממנו כוח המקדש אותו, וגם הענף שנפגם קדושתו יהפך לרעה רח"ל.

המשך בעמ' ב

דברות קודש מרח רבינו עט"ר שליט"א

איתא במסכת ברכות (ג, ע"א) רבי אליעזר אומר: שלש משמרות היו הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי, שנאמר: (ירמיהו כ"ה) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו, וסימן לדבר: משמרה ראשונה - חמור נוער, שניה - כלבים צועקים, שלישית - תינוק יונק משדי אמו...

אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב: שלש משמרות היו הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר: אוי לי שחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין אומות העולם.

צריך להבין מה מלמדנו ענין צעקות החמור הכלבים והתינוק. ולמה נסמכה לכך שאגת הארי של הקדוש ברוך הוא.

אלא שכשישראל בגלות גם שכינתא בגלותא. והקדוש ברוך הוא צועק וזועק בצערו כביכול. ומשום שגלו ישראל מעל שולחן אביהם, אין זעקתו נשמעת ונגלית בארץ. ואף על פי כן היא נשמעת למבינים, בהסתר פנים גדול.

כל זעקה של צער בארץ אינה אלא השתקפות של שאגת הארי, שאגת המלך ריבונו של עולם.

הנה אנו תושבי ארץ ישראל החרדים לדבר השי"ת ובמרכזם תלמידי הישיבות ואברכי הכוללים במלחמה רוחנית וגשמית ומבית ובחוץ שאינה נגמרת אלא מתגברת מיום ליום בכל מיני אופנים.

כאשר בו זמנית שאויבי ישראל מבחוץ נלחמים ביהודים תושבי ארצנו הק' האויבים מבית שהם הערב רב של דורינו נלחמים בכל הדבר היקר והקדוש לנו.

וצריכים להיות עוורים בכדי שלא לראות שבכל פעם שמשנאי הדת מרימים ראש ופוגעים בבחורי הישיבות מקבלים מכה אחת אפיים מאויבי ישראל ומעשיו השונא ליעקב.

והיות שליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, רואים אנו הסימן למלחמות המלחמות שפרצו א חמור נוער שהתנערו וביטלו הסדר תורתו אומנותו קיבלו מלחמה ב כלבים צועקים שהחלו לנבוח שהם יפגעו במשפחות לומדי התורה, קיבלו מלחמה שניה ובשלישית תינוק יונק שהחלו בפגיעה ממשית כגון המעונות קיבלו מלחמה שלישית

אלא שהצדיקים משכימים לעומתם (שו"ע או"ח א, ב), מתפלשים בארץ וזועקים: מתי תמלוך בציון, בקרוב ב'מינו לעולם ועד תשכון. יה"ר שנזכה בקרוב לישועתן של ישראל.

מרכז "אמונת חיים" קראלי

פרנס השבוע

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים המחנך הדגול
עומד לימין מרח רבינו שליט"א ומפעלים הברוכים

הרה"ח שלמה ויינשטיין שליט"א

מחשובי אנ"ש באשדוד

לרגל שמחת נישואי הבת עב"ג בשעטומ"צ

יה"ר שיהא קש"ק ובנין עדי עד

והנה כשברא ה' את האדם בוראו בנטע שבו כלולים כל ענפי הקדושה, וכשחטא אדם הראשון נפגם כל הנשמות שהיו תלויים בו, עד שבא אברהם אבינו שבאמצעות העשר נסיונות נתלבן והפסולת יצאה בישמעאל ויצתה נשמת יצחק ונתלבנה בעקידה ונתברר הפסולת בעשיו, ויצתה נשמת יעקב שהיה בלא פסולת כאדם הראשון קודם החטא, נמצא שהאילן הק' הוא יעקב ויצאו ממנו י"ב ענפים, ואחד מהם הוא לוי, ויצא ממנו שלשה ענפים שהם גרשון, קהת, ומררי ומקתה יצא ארבעה ענפים שהם עמרם יצחק חפרון ועוזיאל וקרח היה בן יצחק.

והנה קרח בא להחליף ענפי הקדושה ולהיפך הכהונה ממקומה, ואז נפגמו ענפי הקדושה שבשורש נשמתו, והתחיל הפגם מקרח שנפגם ענפו, וגם ענפו של יצחק אבינו נפגם וגם ענף של קהת נהפך לרעה, וגרם עד, שגם שורש הענף הראשון שיצא מיעקב שהוא השורש הראשון של קרח, דהיינו לוי גם כן נפגם, ועשתה השורש שנפגם נקמה בקורח ללוותו לגיהנום.

אבל השורש של יעקב אם נפגם גם כן לא נודע ויש מחלוקת בגמרא אם לקרח יש לו עולם הבא, וזה תלוי אם גם שורש יעקב נפגם ונמק, והנה ברש"י כתב שמה שלא הזכיר הפסוק בן יעקב, הוא משום שביקש יעקב רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, והוא מובא בגמרא (סנהדרין קט) וכתב האור החיים הק' שה' עשה נחת רוח ליעקב משום שהתפלל, ולכן יש לקורח חלק לעולם הבא, וזה היתה תפילתו של יעקב שלא יגיע משום שהתפלל, ולכן יש לקרח חלק לעולם הבא, וזה היתה תפילתו של יעקב שלא יגיע כח החטא עד עיקר השורש שביעקב ולא ינתק חבל הכסף מעיקרו ויש תקוה לאחריתם.

והוא מאמר התנא שם הגמרא שאמר שעליהם אמר הכתוב (שמואל א, ב) מוריד שאול ויעל שנתכוון לומר, שעל עדת קרח הכתוב מדבר, ולזה אמר ויעל פירוש שכבר העלה אותם ה' קודם שהורידם שהרי קדמה תפילת יעקב לירידתם לשאול ומאז נכתבו הם בספר העליה ע"כ.

הטעם שהקשה קרח על משה

וכעת נביא לפרש ענין שהוזכר ברש"י והיא ממדרש תנחומא (שרש"י) כתב שפרשה זו יפה נדרשת בו) דאיתא שם שאמר קורח למשה טלית שכולה תכלת מה היא, שיהא פטורה מן ציצית, אמר ליה משה שהיא חייבת בציצית, א"ל קרח אם טלית שכולה תכלת אינה פוטרת עצמה ואיך ארבע חוטין פוטר אותה, ועוד הקשה קרח בית מלא ספרים מהו שתהא פטורה פטורה מן המזוזה, א"ל משה שהיא חייבת במזוזה, א"ל קרח כל התורה כולה אינה פוטרת את הבית ושתי פרשיות שבמזוזה כן פוטרת את הבית, ולכן א"ל קרח שדברים האלו לא נצטוו עליהם וכו' הה"ד ויקח קרח ע"כ.

והנה קשה על ענין זה מה הקשה קרח מציצית ומזוזה, והרי במצות האלו הטעם פשוט, שהרי מצוות האלו הם לזכור ע"י בהשם יתברך וכדכתיב וראיתם וזכרתם את מצות, וכן במזוזה בפתח גם כן הוא לזכור על ידה בכל צאתו ובואו בה' את מצות, וכן במזוזה בפתח גם כן הוא לזכור על ידה בכל צאתו ובואו בה' ובאדנותו וביראתו ואהבתו ית"ש, ולפי זה ראוי הוא שיהיו דבר שאין בו שום תשמיש וצורך אחר שאם יהיו לשום צורך אחר אין מינכר שהם לזיכרון, משא"כ כשהן דבר וצורך אחר שאם יהיו לשום צורך אחר אין מינכר שהן לזיכרון, משא"כ כשהן רק בשביל זה הזכרון אז מינכר תמיד לכל שהן בשביל הזכרון, ולקרח היה לו להקשות למשה מהרבה חוקים שבתורה שעל פי השכל האנושי הם מוקשים שאין אדם מבין בהם הטעם שבדבר.

ועתה נבוא לתרץ מה שכל' בזה בהקדמה לספר ארך אפיים (מהרה"ג ר' אברהם יעלין זצ"ל מק"ק ווענגראב) אחרי שהביא מה שנודע ומפורסם בספרים הק' ממעלת קרח, שהיה אדם גדול בתורה וחכמה וצדקות ור"ה"ק, שהרי היה מנושאי הארון, וחז"ל אמרו עליו שפיקח היה ורק שעינו הטעתו, ובכתבי הארי"זל איתא שס"ת של צדי"ק כתמ"ר יפ"ח הוא קרח, ואם כן קשה מאין בא לו לאדם כזה שיתפס במידות אלו שהם גאווה וכעס ומחלוקת ולעשות פרצה בישראל, אלא שהיה בדעת קרח שחכם גדול כמוהו אין צריך לתלות חוט אחד של תכלת בטלית שכולה תכלת וגם אין צריך לקבוע מזוזה אצל הבית שהוא מלא ספרים, שכל ענין הציצית והמזוזה הוא אך ורק לזכור על ידן את מצות השם יתברך ויראתו ואהבתו וכמ"ש הרמב"ן בפירושו על התורה, ולכן אין עליו חיוב לעשות זכרון בפרטיות ודי לו שהטלית הוא כולו תכלת שהבית מלא ספרים בכדי שיזכור את מצוות התורה, אבל משה רבינו אמר לו שאף טלית שהוא כולה תכלת חייבת בציצית וכן בית שהוא מלא ספרים חייבת במזוזה, כי אע"פ שהוא בעל

מוח גדול וחכם ולמדן גדול, מ"מ לא ירגיש כל כך בזכרונם תמיד ענין זה רק ההכרח לזה לעשות לאות ולסימן דבר פרטי שלא יהיה בו שום צורך אחר, אלא רק יהיה זה מיוחד תמיד לסימן ולזכרון להזכיר ענינים האלו, אבל אצל קרח לא נתקבל אצלו סברא זו כי הוא אמר שאין לו צורך לזה רק שהוא יזכור זה מתוך הכלל, וכן המשיך קרח את הר"ן אנשים שגם הם היו חכמים וגדולים וראשי סנהדראות לזה הסברא, והם גם כן נתעטפו הטליתות שכולן תכלת.

והנה חז"ל אמרו ב' ענינים אלו מתכלת ומזוזה, אבל הוא הדין על כל המצות הבאים לחזק את הזכרון, ולעורר הנפש ליראת ה' ולתיקון המידות וכן להתבונן בהבלות העולם הזה ושפלות האדם, וכן לקבוע זמן בכל יום על יום על ישוב הדעת להתבונן על מצבו בעבודת ה' ולעורר עצמו בדברי מוסר ותיקון המידות, והיה דעתו של קרח שאין הוא צריך לזה, מכיון שבגדול חכמתו ועוצם זכרונם על ידי שהוא עוסק בתורה יזכור מזה בכל פרט ופרט, אבל האמת הזה הוא ודאי כדעת משה וכמו שקיבל מפי ה' יתברך שאף חכם גדול בהשקפתו על הכלל לא יזכור היטב את הפרט ויש הכרח בעבודה פרטיות, ולכן בשביל זה שקרח עמד על דעתו והוא באמת נכשל בכל זה שלא תיקן המידות ובא לגאווה וכעס ומחלוקת עם משה רבנו עכ"ל.

קרח טעה שרצה להקדים התיקון השלם

ולסיים נביא דברי סיכום בדבר מחלוקת קרח מספר הק' דברי יואל אחרי שהביא את דברי הארי"זל שקרח ראה שברו"ק האמת שכן יהיה לעתיד שהוא יהיה הכהן הגדול, אלא שאכל קרח פגה שטעה וחשב שיהיה תיקון השלם מיד, ולכן מגיע הכהונה אליו אבל אז בדור המדבר אף שהיו נשמות גדולות ודור דעה מכל מקום לפי שנכשלו בחטא העגל ומרגלים, ובמחלוקת של קרח לא היה רוח התורה בשלימות, ועל כן לא זכו שיהיה תיקון השלם מיד בימיהם, וזה היתה טעותו של קרח, שלא הגיד שאי אפשר שתהיה הגדולה ועולם התיקון כי אם ע"י שלימות כח התורה, משא"כ לעתיד לבוא אף שכל התורה מתמעט והולך מדור דור, מ"מ גם מעט כוח התורה חשוב אז לפני הקב"ה ויזכו ישראל לגאולה השלימה, ולכן נמצאו שהיו ג' כיתות חלוקות בדבר. מחלוקת זו שהיינו משה רבינו ע"ה והעומדים בשיטתו שהיה שיטתם ברורה וכולו אמת ואף שהשיג משה רבינו ע"ה גם כן שלעתידי יהיה קרח הכהן הגדול, אבל באותה שעה לא היו ישראל ראויים שיהיה התיקון השלם מיד ולכן מגיע הכהונה לאהרן.

והכח השני של קרח אף שרצה להשיג האמת, אבל טעה וחשב להקדים הגאולה השלימה ועולם התיקון, ועוד פיתה כת השלישית שהם כת דתן ואבירים שלא רצו רק מחלוקת ולא כוונם ברצונם אפילו נדנדו של אמת, ולכן איתא בגמרא (ב"ב עג) שבלווי קרח אמרו "משה אמת ותורתו אמת" שהאמת הוא עם משה רבינו שצריך להיות כח התורה בשלימות, וזולת זה אי אפשר שיהיה עולם התיקון, ובלווי קרח לא אמרו שאנו הם הבדאים מפני שהם מכת ה' של קרח שהוא רק טעה בדמיונו ולא היה בכלל הבדאין, ורק הכת השלישית של דתן ואבירים ועליהם הם אמרו בלשון "והם הבדאין" שחברי הכת של דתן ואבירים שהם דיברו דברים שלא היה בהם שום צד אמת, ולכן הם נקראים בדאים דהיינו שקרנים ותוכן הדברים שטעותו של קרח היה במה שרצה להקדים את עולם התיקון קודם שזמנו נגד רצון ה' ב"ה, וע"כ אמרו במדרש על הפסוק ויקח קרח שלקח מקח רע לעצמו, דדבר זה לעשות פעולות להקדים הגאולה לפני זמנו, הוא מקח רע משום שהוא תלוי ביד הבורא עולם לבדו, ולא נמסר ביד אחר זולתו עכ"ל, ומסיים הרה"ק הדברי יואל זי"ע בברכת הקודש "השם יתברך יעזור שנזכה לברכת ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ונזכה להיות דבוק בדרכי התורה בקדושה ובטהרה, ובמהרה נזכה לראות בישועת כל ישראל ושמחתן ובהתרוממות קרן התורה וישראל ובהגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

התרחקות מן המחלוקת

והנה לנו נשאר להתחזק בעוז בדרכי התורה ויראה ולהתרחק מן המחלוקת בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ולהתחזק באהבת ישראל ולתקן המידות הרעות שיש לכל אחד ואחד ובדרך שכותב הרמב"ם בהלכות דעות ויש ללמוד בדבריו הק' וכן טוב ללמוד ספר אורחות צדיקים שמוסד על זה איך ליקח את מידות הרעות לעבודת השם ובזכות שנתחזק באלו הדברים נזכה בעז"ה לתקן את המידות הרעות שבנו ולעורר את המידות הטובות שבנו לעבודתו יתברך, עד שנזכה לימות המשיח שבאותו הזמן לא יהיה רעב ומלחמה ולא קנאה ותחרות משום שהטובה תהיה מושפעת הרבה ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ויהי רצון שנזכה לזה בקרוב בימינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

ויקה קרח (טז, א)

רש"י: לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה... כלומר, שלא ראה לנגד עיניו כי אם צד אחד וזה גרם לכל המחלוקת. בזה יתבאר גם דברי רש"י בהמשך הדברים (טז, ז) 'וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זו' כי פעמיים צ"ד עולים בגימטריא קפ"ח – אותיות פקח, והיינו כי מדרכו של פקח להבין שיש שני צדדים למטבע ויש כאן 'פעמיים צד', ולכן שאלו, 'וקרח שפקח היה' מה ראה לשטות זה – לחשוב כי רק דעתו 'דעה' היא, ומה ראה לחלק את תיבת 'פקח' לחצאין ונשאר רק מנין 'צד' אחד. (חמדה גנוזה בשם הרה"ק מראפשיץ ז"ע)

ויקהלו על משה ועל אהרן (טז, ג)

איתא בשם הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע, שפירש הפסוק (תהילים קו, טז) 'ויקנאו למשה במחנה לאהרון קדוש ה'", דרכם של כל בעלי המחלוקת שכל אשר תהיה התנהגותו של הצדיק ימצאו תמיד חסרונות וטענות בו, ויקנאו למשה במחנה, על משה רבינו היה להם טענה שהיה יושב כל היום באהל מחוץ למחנה ועוסק בתורה, ומדוע אין הוא מתערב בעניי הבריות בפנים המחנה, לאהרון קדוש ה', על אהרון שהיה מעורב עם הבריות אוהב שלום ורודף שלום, מצאו בו חסרון דבהיותו קדוש ה' צריך הוא לישב כל היום בביהמ"ד ואל לו להתערב בעניי הכלל, וזהו שנרמז כאן ויקהלו על משה ועל אהרן, דזה היה חטאם שמצאו חסרונות אצל המנהיגים.

(שיח יעקב יוסף)

וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירים (טז, יב)

מכאן שאין מחזיקים במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (רש"י). היינו שאין במחלוקת עניין חזקה, לומר מאחר שניסיתי כמה פעמים להשלים עם יריבי ולא עלתה בידי, חזקה שלא אצליח עוד, אלא מוטל על האדם לנסות כמה וכמה פעמים להשקיט המחלוקת, 'שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום'.

(הרה"ק ר' יצחק מוורקא)

ויקהל עליהם קרח (טז, יט)

מפרש רש"י: "בדברי ליצנות". שיטה זו מחרחרי הריב נוקטים עד היום – בשעה שאין בידם האשמות של ממש כדי לפגוע בשמו הטוב של מתנגדם, הם נלחמים בו על-ידי ליצנות, כשהם מנסים לעשותו ללעג ולקלס.

(דברי שלמה)

וירדו חיים שאלה (טז, ל)

האם היה משה ח"ו אכזר כזה שלא הסתפק במיתה רגילה, אלא עד כדי וירדו חיים שאלה? אלא. להפך, חסד מיוחד הראה משה להם, ההדגשה היא על "וירדו חיים", כי אם היו מתים מיד בלי תשובה היו אבודים לנצח, ובקש משה שירדו חיים שאלה. ובחיים יש להם אפשרות לתשובה. וזהו לפי חז"ל (סנהדרין ק"ח), ר' אליעזר אומר, ותכס עליהם הארץ. עליהם הכתוב אומר ה' ממת ומחיה מוריד שאול ויעל' (שמואל א, ב, ו), שגם לעדת קרח יש חלק לעולם הבא, כי נשאר להם חיות לעשות תשובה.

(כ"ק מרן מהר"י מבעלזא ז"ע)

ובני קורח לא מתו (כו, יא)

ביאר הרה"ק המגיד מטריסק ז"ע הטעם שאומרים 'למנצח לבני קרח מזמור' לפני תקיעת שופר בראש השנה, שכשאנו עומדים בעת התעוררות התשובה קודם התקיעות, לא יא אחד מבני ישראל שיתייאש ח"ו מתשובה, אלא יזכור את בני קרח שכבר נבלעו באדמה וברגע האחרון הרהרו בתשובה, ומקום נתבצר להם בגיהנום (סנהדרין קי). ומהם ילמד כל איש ישראל, שאף אם הוא כבר בתוך האדמה עדיין בידו לשוב אל קונו ולהתרחצות לפניו. (אור אביגדור)

וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירים וגו' (טז, יב)

והנה יש לרמז כאן רמז נפלא ב"ה שמשה רבינו רצה להצילם ממחלוקת ומרדת שחת, בזכות האמן, ולכן סופי תיבות: "לקרוא לדתן ולאבירים", אותיות "אמן". רמז שאמר להם בזכות האמן אתם יכולים להינצל מכל מיני מחלוקת ומרעין בישין.

(גם אני אודך)

ויקה קרח... ואון בן פלת (טז, א)

בפרשת קרח אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מוורקא את דברי תורתו הראשונים ברבים. על דברי המדרש, "חכמות נשים בנתה ביתה" און בן פלת אשתו הצילתו, שאמרה לו מה אתה נכנס למחלוקת, מה נפקא מינה לך, אם משה רבך אתה תלמידו, ואם קרח רבך אתה תלמידו. לכאורה קשה, מה החכמה בזה, הרי זה היה כל הויכוח מי יהיה הרבי. אלא, אמר הרה"ק מוורקא שאון בן פלת טען שמשה רבינו פרוש מהציבור ואינו מעורב בין הבריות, ואילו קרח מעורב בין הבריות, ומנהיג צריך להיות ביחד עם הציבור, לכן מן הראוי, שקרח יהיה המנהיג ולא משה רבינו. וזה מה שהשיבה לו אשתו, כמו שאם משה רבך אתה תלמידו, משום שהוא מתרחק מהציבור, כך אם קרח רבך אתה תלמידו, שגם הוא אם יתפך למנהיג הוא יתרחק מהציבור כדרך שמנהיג צריך להיות. לאחר דברי תורה אלו, נכנס הרה"ק לחדר, המשיך לחדר הפנימי, ונעל את הדלת. מני אז הסתגר האדמו"ר מוורקא, היה ממעט בדיבור אפילו עם בני חבורתו הקרובים אליו ביותר (בשם הגאון מטשעבין ז"ע"א)

ולא יהיה כקרח וכעדתו (יז, ה)

סיפר הגאון רבי אברהם דוב אוירבך זצ"ל בנו של הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל וחתן הגאון רבי אשר זאב ווערנער, גאב"ד טבריה ת"ו, שבעת שמחת נישואי הזמין המחוטנים מנות דגים בעבור משתתפי הנישואין כמנהג אותם הימים, אך דא עקא שהתקלקלו הדגים ולא היו ראויים לאכילה ואף ריחם הבאיש ונדף מהם ריח רע למרחוק. תיכף ומיד חמק אבי החתן אל בעל האולם, ואמר לו, הנה נדברתי עם המחוטן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחוטן בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשית לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותתלקח אש המחלוקת, על כן אבקשך להחריש, ואני אשלים לך אף את חציו. ויהי אך שמע בעל האולם את דבריו החל לשחוק, באמרו, לפני רגעים ספורים עמד מחוטנך ואותם דברים ממש יצאו מפיו

ולא יהיה כקרח ועדתו (יז, ה)

רב אחד, מתלמידיו של המהר"ם שיק, התאונן בפניו כי קמו לו בקהילות מתנגדים בעלי מחלוקת היורדים לחייו. הרגיעו רבו ואמר: "כלל יהיה בידך; רק על עצי פרי מתרבים תולעים, על עצי סרק אין תולעים. רב הממלא תפקידו כראוי, קמים לו מתנגדים. רב העושה רבנותו קרדום לחפור בה, יושב באפס מעשה

אם כמות כל האדם ימותון אלה וכו' לא ה' שלחני.

מסופר כי פעם נכנס חסיד אחד ושמו ר' בנימין אל הרבי מסוכוטשוב ז"ע, שאל לו הרבי את ר' בנימין אם ה' בטשכנוב. והכיר את הרבי הק' מטשכנוב והשיב לו הן ושאל אותו אם הוא יודע תורה ממנו. והשיב לו, שאמר כתיב גבי קרח "אם כמות כל האדם ימותון אלה לא ד' שלחני", וקשה מאוד הלא אין דבר שעומד בפני התשובה ואם יעשו תשובה הוא נראה כשקרן ח"ו וגם כל ישראל. ותי' כי הרמב"ם ז"ל אומר אם אדם יעשה תשובה יתהפך לאיש אחר. לכן ניחא כאן כתיב ימותון "אלה". אבל אם יעשו תשובה יתהפכו לאיש אחר, ויהי' אחרים, ושיבח הרבי זצ"ל את דברי הרב הקדוש מטשכנוב מאוד.

(שיח שרפי קודש)

קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו (רש"י)

"בילדותו של רבי שלום יוסף מהוסיאטין שאל את מלמדו, כשלמד את הפסוק 'ויקה קרח' (במדבר טז, א) ופירש רש"י: 'וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו?' 'עיניו הטעתו':

למה לא כתב רש"י בלשון רבים: עיניו הטעתו, לשון רבים, שפקח היה ולא סומא מעין אחת. ולא ידע רבו מה להשיב, ואמר להילד שישב הוא, וענה ואמר, הנה הש"ת ברא את האדם בשתי עינים, בעין אחת יראה גדולת הבורא ב"ה, ובעין אחת יראה שפלות עצמו. אמנם, קרח לא ראה שפלות עצמו, כי ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, לכן דייק רש"י ז"ל בלשון הקדוש, עינו הטעתו,

הליכות חיים

לקחי חיים

בענין קריאת שמע עם הצבור

לכבוד הרב גמליאל בן רבי אלחנן י.ד. הכהן רבינוביץ שליט"א
אחדשה"ט וש"ת.

קבלתי מכתבך עם כמה שאלות בענין קריאת שמע עם הצבור,
ורשמתי כאן הנלע"ד.

ענף א: צבור שקורא ק"ש אחר זמן ק"ש אם קורא עמהם
תראה בדברי המ"א סי' ס"ה ס"ק ג' שכתב שלא דוקא קריאת
שמע, אלא ה"ה כל דבר שהצבור אומר וכגון אשרי. ואם כן מאי
נפקא מינה אם זה לאחר הזמן, אבל סוף סוף הוא פורש מן
הצבור, וזה אסור.

ענף ב: צבור שקורא ק"ש לפני התפילה אם צריך לקרוא עמהם
וכן כאשר הצבור קורא ק"ש לפני התפילה כיון שכולם קוראים,
הרי אם הוא לא יקרא הרי הוא פורש מן הצבור. ולפי זה יש
לפשוט את השאלה השלישית, והיינו צבור שקורא ק"ש בעת
אמירת הקרבנות אם צריך לקרוא עמהם, שהוא בעצם אותה
השאלה כמו מה שכתבנו כאן, שאסור לו לפרוש מן הצבור. אבל
כיון שכל הטעם הוא משום דרך ארץ, אין צריך לקרוא עמהם רק
אם הוא יושב בטל, אבל עם זה הוא מתפלל ונמצא במקום אחר
בתפילה, פשוט שאין צריך לקרוא עמהם, ואפילו ק"ש, שהרי
מפורש במ"א שהוא דין של דרך ארץ, ואם הוא עסוק בדבר אחר
אין כאן ענין של דרך ארץ להפסיק ולקרוא מה שהם קוראים.

ואסיים בברכה רבה

ישראל פסח פיינהנדלר

קול קראלי

עדכונים ♦ שיחות ודרשות ♦ סיפורים ♦ ניגונים

074-7962278 אידיש

03-7236730 עברית

שמעו ותחי נפשכם

מאות כבר נושעו! ומה איתך?

רוצים גם ישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו'
תרמו! וקחו חלק בהפצת המעיינות של

מרכז "אמונת חיים" קראלי

כתובת לתרומות תגובות ולקבלת הגליון

רח' הרב אבוחצירא 12 אשדוד

טל. 055-6798152 או בטל. 052-7170710

או במייל: 8659931@gmail.com

בספר "גן הדסים" מעשה נורא:

יהודי עשיר ובעל נכסים ניגש אל רבו בעל התניא ותינה את צרתו
על שלא זכה לזרע של קיימא במשך שנים רבות. בעל התניא
בירכו שוב ושוב, אך משראה שעדיין לא נושע יעץ לו שיסע אל רבי
שלמה קרלינר, שהיה גם הוא, כבעל התניא, תלמידו של **המגיד
ממעזריטש**. הוא הוסיף ואמר שעליו לעשות כל אשר יאמר לו,
מבלי להפיל דבר, ועוד הדגיש שייסע דווקא ביום פלוני בתאריך
מסוים שבו נקב.

ביום המיועד התייצב העשיר לפני רבי שלמה קרלינר, ואמר כי
הוא נשלח על ידי בעל התניא לבקש שיברכו בזרע של קיימא.
אמר לו רבי שלמה: "אם תתן אלף ושש מאות רובל לצדקה, אתן
לך ברכה לזרע של קיימא."

"אלף ושש מאות רובלים?" נדהם העשיר. היה זה סכום עתק
שנראה לו מופרז! "האם לא יסתפק הרב בשלוש מאות רובלים".
גם זו לדעתו הייתה תרומה יפה.

"לא ולא", השיב רבי שלמה. "לא פחות מאלף ושש מאות."

"אולי ארבע מאות רובל? אולי חמש מאות?" הציע העשיר את
הצעותיו, אך רבי שלמה עצר אותו "חבל על זמננו. אם תתן אלף
ושש מאות שקלים תקבל ברכה ואם לאו – לאו."

בתגובה לדבריו עזב העשיר את המקום בזעף ופנה אל האכסניה
שלו. בלילה התהפך על משכבו ולא הצליח להירדם. הסכום
העצום שדרש רבי שלמה הכעיסו, אך מאידך – מה לא יתן אדם
כדי לזכות לבנים?

לבסוף גמר בלבו לשוב אל הרב. בבוקר השכם התייצב אצלו
והביע את רצונו לתת כפי שהתבקש, אלא שרבי שלמה אמר "כבר
איחרת את המועד, איני יכול לעזור לך כעת."

פרץ האיש בבכי – ושב אל בעל התניא שבור ומדוכא. הוא ביקש
שיסביר לו מה היה, מה פשרו של סכום הכופר העצום שדרש רבי
שלמה קרלינר, ומדוע היה עליו להגיע דווקא במועד מסוים.

הסביר לו בעל התניא: "דע, כי בגלגולך הקודם היית מבזה תלמידי
חכמים, שנאמר עליו 'אין תרופה למכתו'. אלא שפסק הרמב"ם
(הלכות תלמידי חכמים ו, יב) 'אף על פי שהמבזה את החכמים אין
לו חלק לעולם הבא והוא בכלל 'כי דבר ה' בזה', עם כל זה יש לו
תקנה על ידי שינדוהו וקונסים אותו ליטרא זהב בכל מקום אפילו
בזמן הזה, ונותנים אותו לחכם'. אולם חלקו עליו, ולמעשה
ה'מחבר' לא הביא להלכה את אפשרות ההצלה על ידי פדיון בסך
ליטרא זהב."

והנה, ביום בו עמדת לפני רבי שלמה חל היארציט של הרמב"ם,
ורבי שלמה קרלינר נוהג ביום זה לסיים את כל ספר הרמב"ם.
בצירוף העובדה שביום היארציט יכולים לפסוק בשמים בשיטת
בעל ההילולא, ביחד עם הסיום של רבי שלמה יכול היה לנקוט
שההלכה כדברי הרמב"ם. הוא עשה, אפוא, חישוב לגבי הסכום
המדויק של ליטרא זהב, והגיע למסקנה ששוויו אלף ושש מאות
רובל, לכן ביקש ממך את הסכום הזה, ובזאת יכול היה להבטיח
תרופה למכתו. כיון שהתעקשת – הפסדת ולא זכית."

לשנה הבאה שוב שלחו בעל התניא לרבי שלמה, וכשנתן כפי
שביקש נושע בזרע של קיימא.

לזכר עולם יהיה צדיק

הגה"ק קלמינוס קלמן זי"ע
בהרה"צ אהרן זצ"ל
בעל מאור ושמשי
יא"צ א תמוז
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

אדונינו מורינו ורבינו
הגה"ק יצחק צבי משה זי"ע
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל
מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט

זכותו יגן עלינו ועכ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

האשה הצד' חיה ע"ה
בת הרב חיים ז"ל
נלב"ע ד תמוז
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ משה וועבר זצוק"ל
בהרה"צ מרדכי זצ"ל
נלבע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק מאיר מקרעטשניף זי"ע
בהרה"ק מרדכי מנדבורנה זי"ע
נלב"ע א' דר"ח תמוז - תרס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

הסטירה של הרבי הובילה לעשירות

היכן יוכל ר' לייביש לרכוש לעצמו בזול כלי סידקית, אח"כ קנה לו נרתיק מעור גדול שיוכל להלביש על גופו, והורה לר' לייביש להסתובב על התחנה ולמכור שם את החפצים לכל מאן דבעי.

עברה שעה אחת, והנה ר' לייביש חוזר ממלאכתו ופושט את הנרתיק מעליו. הרהר ר' חיים בלבו: וי, כבר התעייף הבטלן ואבדה סבלנותו, אך כשראה שהכיס ריק הוא, שאל אותו: מה קרה? השיב: כבר מכרתי את הכל, מכל הצדדים נדחפו אנשים לחטוף את החפצים תמורת תשלום הגון ובכך גמרתי את עבודתי. אמר לו ר' חיים: בטלן, אל תוריד את הנתיק, לך וקנה עוד חפצים ותחזור לתחנה ותנסה למכור עוד.

עברה השעה ור' לייביש חוזר שוב ריקם. "לעבעדיג", צעק ר' חיים לעברו "קנה עוד! הלא הנך רואה שחפץ ד' בידך הצליח וברכתו יתברך שורה במעשה ידיך". לאחר ימים אחדים של הצלחה מופלגת, אמר ר' לייביש לר' חיים: כשל כוחי לרוץ שבע פעמים הלך ושוב מהתחנה לחנות, אילי יש איזה עצה אחרת. אמר לו ר' חיים: אנסה לפעול שתקבל רשיון להוליך עגלה שתשים בה כמות גדולה של סחורה המספיקה לכל היום. וכך עשה, ושוב האירה לו ההצלחה פנים שלא כדרך הטבע עד שהדקק לשוב גם עם העגלה לחנות פעמים מספר מדי יום.

לאחר שבועות אחדים כבר היה לו סכום גדול והלך וקנה לו חנות פעילה. הצלחתו פרחת וזרחת מיום ליום והלך מחיל אל חיל, ובשנת תרפ"ט כשהיה כ"ק אדמו"ר הקדושת ציון מבאבוב צ"ל בנו של רבי שלמה'לי בוויסבאדן, הזמין אותו ר' לייביש לראות במו עיניו את פירותיו של ברכת אביו, השתומם אדמו"ר צ"ל כשראה חנות ענקית כל-בו בשם "שטוב'ס קוועלע" שהשתרעה על פני רחוב שלם מרובע! בסוף השבוע, כשר' לייביש היה משלם לפועליו את משכורתם, עמדו בשורה שהתארכה במרחק שני רחובות בלי שום גוזמא! כשחזר אדמו"ר צ"ל לבאבוב סיפר לאנ"ש שאין לשער מה מאד רבה מדת עשירותו של ר' לייביש שרכש לעצמו תמורת סטירת צדיק.

ר' לייביש עשה קידוש השם גדול ביותר בהיות בית עסק זה היחיד בגרמניה בסדר גודל כזה, שסגר את שעריו בשבת לחלוטין, אחרים נהגו לעשות שותפות עם גוי ולהפעיל את העסק בשבת באמצעות הגוי. [כדי להבין את גודל הניסיון, יש להכיר את רוח התקופה וקושי הפרנסה דאז. המשכורת הנהוגה באותם זמנים היתה שבעות. והגוים נהגו לרכז את קניותיהם בעיקר ביום השבת, לקראת יום המנוחה השבועי שלהם ביום ראשון. חנות סגורה בשבת משמעותה היתה איבוד נתח הקניות העיקרי, אשר הלך למתחרים. אעפ"כ, היתה לר' לייבוש סיעתא דשמיא גדולה, אשר הגוים נתנו דווקא בו את אמונם, בהיות ויצא שמו כאדם ישר ועומד בדיבורו, ורצו לקנות רק אצלו. הגיעו הדברים לכדי כך, שבמוצ"ש, שעה ארוכה לפני צאת השבת, כבר התאסף קהל קונים רב, אשר צבאו על פתח העסק, בהמתנים ל"יהודי" שיבוא לפתוח את חנותו עם צאת השבת. כאשר ר' לייבוש הגיע, היה נאלץ לא אחת לפלס דרך בין ההמון, אשר האיץ בו למחר ולפתוח... מכל מקום היתה בזה הקרבה גדולה ומפורסמת, עד כדי שהבישוף של מיינץ אמר פעם ב"דרשתו" למאמיניו: אם אתם רוצים ללמוד אהבת ויראת ה' מהי, תסתכלו על "שטוב'ס קוועלע" והיהודי שטוב, ששומר בקפדנות על השבת ומפסיד בזה כמעט שליש מן ההכנסה שלו, בלי להצטער על כך. הלואי שגם אצלנו יהיו מאמינים כאלו, הנותנים קרבת לאלקים...]

כשהנאצים ימ"ש עלו לשלטון, אזי אחת הפעולות הראשונות של האספסוף היתה התנכלות לבית העסק "שטוב'ס קוועלע", ע"י

מעשה מופלא שהיה שגור בפי כ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב ז"ע שנהג לספרו לעיתים קרובות בשיחות מלווה מלכה במוצאי שבת:

בעיר באבוב שלפני המלחמה היה יהודי בשם ר' רפאל, שניהל עסק של סחורת הלבשה. פעם כשבא הפריץ מהכפר הסמוך "סטרוש" לקנות סחורה, נפל מבטו על אברך חסידי שהיה שם ושאל את ר' רפאל עליו, שהשיב לו שהוא חתנו ושמו לייביש (אלכסנדר) שטוב. אמר לו הפריץ יש לי בעיירה סטרוש בתחנת הרכבת בית מרזח שהשכרתי לאיש אחד, וסוף זמן החכירה מתקרב ובא. ובכן אמסור בשכירות את הממזגה לחתנך ויתפרנס בהרחבה. שמח ר' רפאל בהצעה זו, כי זה היה מקום מרכזי ומוצלח ביותר, מעין תחנה מרכזית לעיירות רבות שבאזור, וחתם איתו מיד על הסכם ושכח לספר לחתנו ר' לייביש על כך.

כשהרה"ח ר' יעקב מענדל, מי שחזר את המרזח עד לאותו זמן, שמע שפרנסתו עומדת להיות מקופחת, חשך עולמו בעדו, קם ונסע לרבו הרה"ק רבי שלמה'לי הלא הוא האדמו"ר הראשון לבית באבוב ושפך את נפשו לפניו, שהנה הוא יושב בסטרוש כעשרים וחמש שנה בשלום ובשלוה ומתפרנס מבית המרזח, ועתה בא לייביש שטוב לרדת לחייו ולקחת את פרנסתו. הרה"ק רבי שלמה'לי הזדעזע בשמעו מה שאחד מתלמידיו מתכוון לעשות לחבירו. כידוע הקפיד והחמיר מאד סבו הדברי חיים מצאנז בתשובותיו בענין זה וניהל על כך מערכה כבידה עם גאוניו אחרים שהקילו בדבר, ורבי שלמה'לי ששמר אמונים לשיטת סבו, חמתו בערה בו על שאברך מחסידי מורד בדעת זקנו. שלח חיש מהר לקרוא את לייביש. מיד כשנכנס, ניגש אליו ונתן לו סטירה, ונזף בו בקול רם: מה? להשיג גבול ליהודי ולגזול ממנו הממזגה שבה הוא מתפרנס? מי שמע כזאת...?

ר' לייביש פרץ בבכי ואמר: אינני יודע על מה הרבי שח, אין לי שום ממזגה, ואין לי שום עסקים כדי שאוכל להיות חשוד בגזילת לחם מאחרים. אמר ר' יעקב מענדל: הפריץ הראה לי את החוזה שחתם עם חותנך ר' רפאל. מיד קראו לר' רפאל, והוא סיפר שאכן הפריץ הציע לו את העסקה הזאת, אך הוא לא ידע כלל שר' יעקב מענדל חזר את המרזח עד עתה, ובתום לבב ובנקיון כפים עשה את ההסכם. אמר לו רבי שלמה'לי: ניכרים דברי אמת כי אינך אשם בדבר, עשה נא זאת איפה ידידי, סע מהר לפריץ ותקדע ותבטל את החוזה ותבקש ממנו להמשיך להשכיר את המרזח לר' יעקב מענדל כמקדמת דנא. ואכן ר' רפאל עשה כדבריו.

אחר כך פנה רבי שלמה'לי לר' לייביש ואמר לו: הלא סטרת לך על חנם וחייב אני לפייסך. הנה הרי זקוק אתה לפרנסה וכלכלה, שמע בקולי ותסע לפרנקפורט, ואתן בידך מכתב לתלמידי ר' חיים קלויזנער, בבקשה שיעזור לך למצוא במה להתפרנס, ואני מבטיח לך שתצליח ותגדל מאד.

ר' לייביש עשה כדברי רבי שלמה'לי ונסע לפרנקפורט, כשהגיע הלך לבית ר' חיים ומסר בידו את מכתבו של רבי שלמה'לי. ישב ר' חיים וגלגל שיחה עם ר' לייביש, ומיד נוכח לדעת שהיושב לפניו אינו אלא חסיד פשוט ובלתי ממולח בעליל, ואין כל קשר בינו לבין מסחר. אך מאידך חפץ ר' חיים בכל אוות נפשו למלאות את רצון רבו הקדוש! אמר לר' לייביש: כרגע אין לי משהו להציע לך, אבדוק את העסקים בסביבה ואומר לך מה העליתי בחכתי.

עברו ימים אחדים, ור' חיים לא מצא שום הזדמנות עסקית ראויה לשמה, למעט מעשה רכלות. בהיותו מקורב לראש העיר, פעל אצלו שירשה לר' לייביש להסתובב עם עגלה בתחנת רכבת ולמכור שם חפצים זעירים לעוברים ושבים. ר' חיים דרש וחקר

משלי חיים

קרח הכריז על כינוס חרום בענייני השעה, וכאשר האולם התמלא פתח ואמר: רבותי! כן, גם אתה, החייט שיושב שם מצד ימין... תקשיבו טוב. הלב שלי מתפלץ בכל יום שאני רואה את השנים האלו לוקחים את הכל לעצמם. איך הם מעיזים? וכי רק הם קבלו את התורה? כולנו שמענו את עשרת הדברות מפי הקב"ה, כיצד מסוגלים משה ואהרן לומר לכם שאתם שווים פחות מהם? "כל העדה כולם קדושים..." גם החייט, הנפח והנגר, כולם שווים ערך, צדיקים וקדושים. היה פעם רבי גדול, שכל אדם שהיה נכנס אליו היה זוכה לתואר 'צדיק' – כן, צדיק, מה אתה מבקש? תכנס צדיק, שב צדיק, מה אתה אומר צדיק? פעם נכנס אליו אדם בכדי לבקש ברכה עבור זיווג הגון לביתו. הרבי קבל את פניו כדרכו – "שלום צדיק, לשם מה באת אלי, צדיק?" "אמר לו האיש: "באמת רבי, באתי לכאן עם בעיה, אך בעצם אני חושב שכבר מצאתי לה פתרון. במה מדובר, צדיק? התעניין הרבי. "באתי לכאן משום שיש לי בת שעדיין לא הצלחתי לחתן אותה, אך כאמור, מצאתי כבר פתרון לבעיה. לי יש בת, לרבי יש בן. זה שהרבי צדיק – כולם כבר יודעים. את זה שאני צדיק – הרבי כבר הספיק לומר בעצמו כמה פעמים בדקות האחרונות, ענני הגפן בענני הגפן, הבה נשתה לחיים!" "תשמע צדיק זה לא פשוט" – אמר הרבי. "האמת היא שאתה צודק, אני צדיק ואתה צדיק. אך כל אחד מאתנו הוא סוג אחר של צדיק, אני אתחתן עם צדיקים מהסוג שלי, אתה תתחתן עם צדיקים מהסוג שלך..." בא קורח ואמר: רבותי, כל העדה כולם קדושים, כולנו חכמים, כולנו נבונים – מי צריך בכלל את משה רבינו? וזו היא כפירה! משום שברגע שגם אני צדיק, אני יכול להחליט שמצות ציצית היא המצאה של משה רבנו, ושהתורה לא נתנה מהשמיים, ח"ו. לא כל מי שקורא לעצמו צדיק וקדוש, ושווה ערך לצדיק אמיתי. (ומתוך האור)

לא חמור אחד מהם נשאתי (טז, טו)

רש"י: "אפילו כשהלכתי ממדין למצרים, והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי" – למרות שחמורי לא שימש אלא עבור בני ישראל, שהרי באתי למצרים כדי להוציאם משם, לא נטלתי מהם את דמי החמור.

הגמרא (בבא קמא קטז). מספרת, מעשה והצטרף רב ספרא לשיירה, שהיתה מהלכת במדבר, השורץ בחיות טרף ובשוודדים, והנה משמים נשלח שומר להגן על רב ספרא בדרכו – היה זה אריה גדול ממדים, שהתלווה לשיירה בדרכה, מבלי לפגוע באנשיה, והיה מרתיע את חיות הטרף והשוודדים מלהתקרב אליהם. בשכרו, נתנו לו אנשי השיירה, חמור אחד בכל לילה למזונו. כך החליטו אנשי השיירה, שבכל לילה ימסר אחד מהם את חמורו לאריה.

בהגיע תורו של רב ספרא למסור את חמורו, חסו משמים על ממונו של הצדיק, ובאורח נס, לא טרף האריה את החמור ולא נגע בו. כשהקיץ רבי ספרא למחרת בבקר משנתו, ראה לתדהמתו, שחמורו חי וקיים. חיש מהר, בטרם יקדימוהו יתר אנשי השיירה, תפס בחמור ומשכו, כדי לזכות בו, כדין הזוכה בהפקר. כי לכאורה, הופקר החמור ברגע בו נמסר לאריה. אמנם ידע רב ספרא, שלמעשה מצד הדין, לא נעשה החמור להפקר, שהרי הוציאו מרשותו רק על מנת לתתו לאריה, ולא כדי שיהיה הפקר לכל העולם. חשש רב ספרא שאנשי השיירה אינם בקיאים בהלכה, ועל כן, במקרה ואחד מהם היה מושך את החמור לפניו, ומבקש ליטול אותו לעצמו, והיה אז הוא רב ספרא, טוען שהחמור עדיין שייך לו, עלולים היו אנשי השיירה לחשוש בו שמבקש ליטול את מה שאינו שלו. על כן, כדי להיות נקי מה' ומאדם, ראה לעשות שוב מעשה קניין, להוכיח את צדקתו.

זריקת אבנים, ניפוץ שמשות וכד', כיון שמקום זה סימל את עושרו של היהודי וגאוותו. גם השלטון לא טמן ידו בצלחת, והכין מצגת מדיהמה של שנה והסתה. הנאצים העבירו ברחובות ברלין (ואולי בערים נוספות) מצג נייד, אשר כלל שתי משאיות פתוחות ועליהן פלטפורמות שטוחות. על גבי הראשונה נראתה דמות דיוקנו של יהודי נודד, בגדי זולים וקרועים ושקו המוטלא נישא על שכמו, ובשניה – דגם מוקטן, בנוי היטב, של "שטוביס קוועלע". על חזהו של היהודי, אשר היה אמור לסמל את ר' לייבל, נתלה שלט ענק ועליו כתוב לאמור: כך היהודי הגיע אלינו, ואת כל זה – סימון חץ לעבר המשאית השניה – הוא עשה מאתנו!! (על פי עדות שקיבלנו ממי שנוכחו בשעת מעשה!)

בדיעבד, מסע הסתה מוקדם זה היה – מאת מסובב הסיבות – לסיבת הצלת המשפחה. שכן הם הבינו שלא יוכלו להמשיך את עסקיהם כרגיל. חיסלו את הכל ועלו לארץ. (דעתו של אבינו ר' משה – בנו של ר' לייבוש – ז"ל היא שהכריעה בעד בחירת ארץ ישראל) כאן בירושלים הוקם תעתיק של בית העסק ההוא – בשם "מעין שטוב", אשר שמו נישא בפי כל ירושלמי בימים ההם ועד עצם היום הזה.

רבי יהודה אלכסנדר זכה לקדש שם שמים גם כאן בארץ ישראל בהיותו תמכין דאורייתא ובעל חסד מופלא, ולהקים דורות ישרים מבורכים ולהיות מקורב לגדולי ישראל. וכשנפטר ב"ט שבט ה'תשי"ד הגיע הגאון מטשעבין צוק"ל ללוויה, ונשא עליו את דברי ההספד הבאים:

התורה אומרת "ונקרב בעל הבית אל האלקים", וביאר הטשבינער רב במתק לשונו, אימתי יכול "בעל-בית", בן דורנו להתקרב אל השכינה בהגיע יומו? "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו". ראו זה פלא יהודי בעל קשרים עסקיים וציבוריים ענפים כמו ר' יהודה אלכסנדר, ומעולם לא בא אלי אדם ואמר: "יהודה אלכסנדר עשק אותי", "יהודה אלכסנדר גנב אותי", "הונה אותי" וכד'. מעולם לא קרא אותו אדם לדין תורה ולא דיבר בו סרה. אדם עם זהירות מופלגת כזו בבין אדם לחבירו, הוא יכול לקרב אל קונו.

הסיפור מובא בספר 'מסחר כהלכה' מנכדו של בעל המעשה – הקרוי בשם זקנו- הרב הגאון ר' יהודה אלכסנדר שטוב שליט"א ראש בית מדרש לממונות 'זכרון משה' בבני ברק. שמגולל את הסיפור שהיה מספר האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זי"ע כאמור, ובתוספת נופך כפי שמקובל במשפחה.

ו' תמוז – סכנה בטיולי מים

ידוע בשער בת רבים כי יום ו' תמוז הוא יום שראוי להימנע ביום זה מלשוט בנהרות, וכן ראוי להימנע מרחיצה וטיול בסמוך לנהרות מים.

וראוי לצטט מה שהובא בספר 'בית צדיקים יעמוד' בעת שהרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב צ"ל ניצל יחד עם גיסו מטביעה במים ביום ו' תמוז, שהרבנית אשת הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט צ"ל אמרה שהיה מקובל אצל אביה בשם זקינו הרה"ק מטשערנאביל צ"ל שלא לשוט ביום ו' תמוז, ואף אנשים הפשוטים לא הלכו לרחוץ בנהר ביום זה.

לדאבונו מקרים רבים ובהם אסונות ה"י אירעו אשר גבו מחיר בנפש, כגון טביעה וכדו' ר"ל, אשר על כן ראוי לזכור ולהישמר ביום זה מן ההליכה לשחיה במים והליכה במקום נהרות ונחלים.

והשי"ת יעזור שנזכה ונתבשר רק בשורות טובות ישועות ונחמות.

המדור לעילוי נשמת

הגה"צ דוד כהן יהונתן צ"ל

בן כמ"ה ע"ה
נלב"ע ג' תמוז
ת. נ. צ. ב. ה

הילולא דעדיקא

הרה"ק מאיר מקרעטשניף זי"ע

נלב"ע ל סיון ה'תרס"ח

נולד בשנת ה'תר"ח בעיר נדבורנה, לרבי מרדכי מנדבורנה. נישא לבת הרה"ק רבי יחיאל מיכל טירר מדורוהוי, שהיה חתנו של הרה"ק רבי אליעזר זאב מבוטשעטש, ונכדו של הבאר מים חיים זי"ע.

לאחר נישואיו התגורר בעיר יאס ברומניה, ושם החל לנהוג באדמו"רות. לאחר מכן עבר למיאלען ולטרבישן, בשנת תרנ"ו עבר לקרעטשניף (אנ') שבמחוז מרמרוש, שם התגורר עד סוף ימיו.

אביו הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע אמר עליו שבשמים מכנים אותו בשם "איש אלוקים", וכל פעם שנצרך לכתוב קמיע היה קורא לבנו רבי מאיר.

הרה"ק קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זי"ע

בעל ה'מאור ושמש

נלב"ע א' תמוז תקפ"ג

רבינו נודע בכח שקידתו העצומה וזכרונם המופלא – וכבר בגיל י"ב שנים התפרסם כעילוי ונבאל לו גדולות.

כאשר הגיע לגיל מצוות נישא למילכה ראדל. רבנו המשיך בלימודיו לאחר החתונה כשהוא סמוך על

שולחן חותנו. לאחר תקופה הגיע לקראקא רבי אלימלך מליז'נסק זצוק"ל. בהגיע שמעו לאוזניו של רבנו, פנה הלה לבית מדרשו ועמד וצפה בהתפעלות גדולה בפניו המאירות של ה"נעם אלימלך" בעת תפילתו. נפשו נקשרה בנפשו והוא החליט לשים פעמיו לליז'נסק להסתופף בהיכל הקודש של הרבי. הדבר לא היה פשוט שכן חותנו התנגד לתנועת החסידות ולא הסכים בשום אופן שחתנו יתקרב לדרכה. למרות הקשיים, בעידודה של אשתו הצדקת אשר משכנה את תכשיטיה לשם כך, יצא רבנו לליז'נסק. רבי אלימלך הקדוש לא הסכים לקבלו כתלמיד בשל גילו הצעיר, אך רבנו התעקש והציע עצמו כמשרת.

מסופר, כי באחד הלילות הכין רבנו כוס תה לרבו ומשניגש להגישה לו ראה איש זקן מיסב עם רבו. הוא נמלא פחד ונרתע לאחריו, וכך נשפכה כוס התה מידיו. רבי אלימלך שאל אותו: "מדוע לא הביא את כוס התה?" וכאשר ענה, כי נבהל מפני הזקן, שהיה עם הרב אמר לו רבו: "אוי לבן שאינו יכול להסתכל בפני אביו, שהרי היה זה אברהם אבינו עליו השלום". כאשר נוכח רבי אלימלך בעיניו המיטיבות ראות של רבנו צירף אותו לחבורת תלמידיו הקרובים ביותר. שנים מספר ישב רבנו בליז'נסק ושאל ממנו הקדושים של ה"נעם אלימלך", שהיה רבו המובהק. כאשר חזר לקראקא אסר עליו חותנו להיכנס לביתו! לאחר ניסיונות של נכבדי העיר להשלים ביניהם בקושי הסכים רבי מרדכי לפגשו וכבר בפגישתם הראשונה שאל קושיה קשה ביותר בתוספות אשר אותה הציג רבי מרדכי לפני גדולי הלמדנים בעיר ולא הצליחו לתרצה. ההתנגדות הופשרה, כאשר רבי מרדכי הופתע לשמוע מפי רבנו הצעיר תירוץ נפלא לקושייתו.

מסופר, כי בשבת אחת בשיבתו אצל רבי מנדל מרמינוב הכריז הרב, כי מי שאינו שומר הברית יעזוב את שולחנו. מיד עזבו כולם את השולחן בבהלה ורק רבינו נשאר במקומו והתבטא בענותנותו: "יהודי מבוגר אני, ואין בידי לרוץ ולברוח".

רבים נמשכו אחריו בראותם את עדינות נפשו. מעולם לא פגע במתנגדיו והמשיך בעבודתו בהתלהבות ומסירות נפש. שמעו יצא כמקובל גדול, מנהיג קדוש ובעל רוח הקודש. לפני פטירת רבו הקדוש הסמך אותו רבי אלימלך מליז'נסק להנהיג את עדתו. אולם בהיותו שפל בעיניו, המשיך בענותנותו לנסוע לצדיקים אחרים ונשאר חסיד במלוא מובן המילה.

הגה"ק רבי פינחס הורביץ זי"ע

בעל ה'הפלאה' ועוד

נלב"ע ד' תמוז תקצ"ב

הגה"ק רבי פינחס נולד בעיר טשורטקוב שבפולין בשנת תצ"א לאביו הגאון רבי צבי הירש הלוי הורוויץ ממשפחת רבנים. למד תורה מפי אביו שהיה אב"ד בטשורטקוב, ומפי אחיו הגדולים ר' נחום, לימים אב"ד בעיר פרסקוב, ור' שמואל שמלקא, לימים רבה של העיר ניקלשבורג. מאוחר יותר התקרבו האחים ר' פינחס ור' שמואל להמגיד הק' ממזריטש, תלמידו של מן הבעש"ט זי"ע.

בהמשך שימש ר' פינחס ברבנות בערים שונות, ובשנת תקל"ב מונה למלא את מקומו של ר' אברהם אביש (נפטר בשנת תקכ"ט) כרבה של פרנקפורט דמיין, ובתפקיד זה שימש במשך 33 שנים, עד פטירתו בשנת תקס"ה.

בתקופה זו היה בקשרים הדוקים עם ר' יחזקאל לנדא בעל 'נודע ביהודה', ר' נתן אדלר מפפד"מ (רבו המובהק של ר' משה סופר בעל ה'חתם סופר'), ועם כמה מגדולי החסידות. בסוף ימיו החלה לפרוח תנועת ה'השכלה', ור' פינחס נאבק בה בכל כוחו. הוא העמיד תלמידים רבים, המפורסם שבהם הוא ה'חתם סופר'.

ספרו הידוע ביותר הוא 'ספר הפלאה', הכולל למעשה שלושה ספרים: 'ספר כתובה' על מסכת כתובות, 'ספר המקנה' על מסכת קידושין, וספר 'פנים יפות' - דרשות על התורה וחמש מגילות. כמו כן נדפסו חידושיו על מסכתות נוספות תחת השם 'הפלאה'.

נתבקש לישיבה של מעלה ביום ד' תמוז שנת תקס"ה.

הגה"ק רבי אלטר עזריאל מאיר איגר זי"ע

אדמו"ר מלובלין

ה' תמוז תש"א

הגה"ק רבי אלטר עזריאל מאיר איגר זי"ע מלובלין נולד ביום ש"ק כ"ה שבט תרל"ג לאביו הק' אדמו"ר רבי אברהם זצלה"ה בעל 'שבט מיהודה', בנו של הס"ק רבי לייבלה איגר זצלה"ה מלובלין, גודל ונתחנך בחצר הקודש של זקנו הק' ע"י מלמדים ומחנכים גדולי תורה ויראה, אשר הקנו לו מלא חפניים תורה ויר"ש תחת עינם הפקוחה של הסב והאב הגדולים אשר לא חסכו כל מאמץ להנחילו קנייני תורה ויראה, ואכן, במידותיו האצילות ובשקידתו כי רבה, נודע שמו כבר בטל ילדותו כנטע מפואר המלבלב וגדל לתפארת בית אבותיו.

אחר נישואיו, והוא עודנו עול ימים, סמוך היה על שולחן חותנו הנגיד החסיד רבי חיים רוקח זצ"ל, מצאצאי הג"מ אלעזר רוקח זצ"ל מאמסטרדם. בחלוף שנים ספורות קבע את מקום דירתו בלובלין. שם, בצילו של אביו הק' אשר האציל עליו מאור תורתו והנהגותיו בקודש המשיך לשקוד באין מפריע על התורה והעבודה, תוך שהוא מתרועע עם גדולי בני החבורה שבחצר הקודש, עד כי הוכר לחד מבני העליה המיוחדים.

אביו הק' אשר ראהו כי טוב, מינהו להעלות עלי חרט את דברי תורתו אשר נושא היה במקהלות עם בשלחנותיו הטהורים, ממנו נדפסו ברבות הימים הספרים 'שבט מיהודה'.

בסרבו ליהנות באותם ימים מכתרה של תורה, שלח ידו במסחר הברזל, וה' הצליח חילו, עד כי הפך חיש מהר לאחד משועי ארץ אף כי לא היה מקדיש לעסקיו יותר משעה קלה בכל יום, כשעיקר זמנו מוקדש לתורה ועבודת ה'. באותם עתים נתפרסם כבעל לב רחב אשר הוזיל מכספו למעשי צדקה וחסד לאין שיעור, תוך שהוא מקבל כל אחד בסבר פנים יפות, מאיר לנצרכים פנים שוחקות, ועומד לימינם בכל מחסורם.

עם הסתלקות אביו הק' לחיי עולמים, ביום כ"ב טבת תרע"ד, נותרה עדת לובלין כצאן ללא רועה, בניו הק' בענוות רוחם סירבו ליטול עליהם את הנהגת העדה, אך חזקו עליהם עתירת החסידים, ובעוד אשר אחיו הגדול רבי שלמה זצלה"ה אשר לא התגורר בלובלין באותה עת הונח לו מעט מלחץ העם, הרי שרבי עזריאל מאיר מתגורר היה כל העת במחיצת אביו הק' ואנשי העדה ראו בו כל השנים כיד ימין אביו הק', לא הרפו ממנו עד כי נאלץ להעתר לתחינתם וליטול על עצמו ההנהגה בצוותא חדא עם אחיו הק'.

בהנהגתו בקודש המשיך את דרכי אבותיו הק' ללא זיז, יסודות האמת והענווה היו נר לרגלו ומעולם סלד מגינוני הכבוד, מהנהירה ההמונית לבית מדרשו, ומהרחישה סביבותיו בעת הופעותיו המרובות במקהלות עם, הוא מצידו מעדיף היה לישיב על התורה והעבודה בשלוה, להרביץ תורה ויראה במבקשי דבר ה', - אך דווקא הנהגתו זו היא אשר משכה אליו את הערצת ההמונים, אשר ראו בו את דמות המנהיג אשר לאורו ילכו, זאת לצד היותו מפורסם כאיש אדר ידיו רב לו במלחמתה של תורה. בלית ברירה קיבל על עצמו רבי עזריאל את טורח משא העם, ליבו הרחום לא יכול היה לעמוד מנגד, והוא נרתם בכל מאודו להרים את קרן ישראל, להיות גודר גדר ועומד בפרץ ולשאת בעוז את הנהגת הרבים.

לא ארכו ימי הנהגת עדת הקודש בלובלין. כשאר בעטיה של מלחמת העולם אשר פרצה באותה עת נאלץ לעקור מקום מושבו ולהטלטל ממקום למקום עד כי קבע לו למושב את העיר פילוב. שם קומם מחדש את חצרו אשר הפכה לאבן שואבת לבני עירו, מכאן השפיע שפע אורה ותורה על סביבותיו. כאשר חסידים ואנשי מעשה מסתופפים בצילו ושותים בצמא את דבריו הק'.

שנים אחדות ישב שם על מי מנוחות עד אשר תכפו עליו יסורים אשר הביאוהו לעקור מושבו משם על פי דרישת הרופאים לעיר המרפא אוטבוצק. גם שם דבקו בו אוהביו, עדת חסידיו ודורשי פניו אשר קשורים היו אליו בלב ונפש. והיה כל מבקשי ה' ונסע אליו שמה.

בשנת תרצ"ז קבע שנית את מקום מושבו בחצר אבותיו הק' בלובלין עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. בה שוב ניטלטל תוך יסורים מרים ונוראים. עד כי ביום ה' תמוז תש"א השיב את נשמתו הטהורה לבקרה, בעת שהותו בוורשא.

(קובץ נזר התורה - ניסן ת"ש)

תיקן לחתום על שטר היתר עסקא כללי

מפני חשש רבית

בהיותו מכיר מקרוב את עולם המסחר, נוכח במכשול החמור של "ריבית" המצוי בכל צורת מסחר משא ומתן והלוואה, וכדבריו (בהקדמתו לספרו "תקנת רבים") "בהיותי בעל נסיון מזה, ראיתי צרת הענין לענות בו, כי לא ימלט מלהכשל ולהכשיל אחרים". דאף תקנת גדולי הדורות לעשות "היתר

עסקא", כלומר, שהכסף כולו או חלקו ימסר ללוה בתורת עסקא, שיתעסק עמהם ויריח בהם, ואז מותר להמלוה לקבל האחוזים והרווחים עבור הכספים שנתן בתור עסקא. (על יסודה. תקפה, ענינה ותנאיה של תקנה זו, ראה שולחן ערוך יורה דעה סימן קע"ז ומפרשיו. ועל תקנת רבינו ראה עוד בספר "ברית יהודה" על ריבית, פרק מ' סעיף י' ובהערות שם.)

מלבד שאין שטר היתר זה מצוי אצל כל מקבל הלוואה, הרי מרובים גם סעיפיה, תנאיה ופרטיה של הלכה חמורה זו, ואין הכל בקיאים בה לעשותה כהלכה.

מחמת חומרת הענין כדברי חז"ל (תורת כהנים, בהר (כה, ג), וכגירסת הילקוט שמעוני בהר רמז תרס"ו). המובאים בראש ספרו "כל המקבל עליו עול מצוות ריבית מקבל עליו עול מלכות שמים, וכל הפורק ממנו עול מצוות ריבית פורק ממנו עול מלכות שמים", לא נתן איסור חמור זה מרגוע לנפשו. ולשם כך השליך את עצמו מנגד לשקוע ולצלול בהלכות חמורות אלו, עדי המציאו עצה לתיקון הדברים על ידי שכל אחד ממשאל יסדר אצל רב או בבית דין פעם אחת בכל שנה שטר היתר עסקא כללי, שנכתב וסודר כהלכתו לכל פרטיו ודקדוקיו על כל פעולותיו ועסקיו הכספיים...

עוד באותה שנה הדפיס את ספרו "תקנת רבים", המסכם ענינה של הצעה זו. כאשר בראשו הקדמה בדברי אגדה בחומר איסור הריבית, אותה מסיים בשבח והודיה על אשר זכה לך, וכדרכו אין הוא תולה זאת אלא בזכות אבותיו הקדושים, וכה הם דבריו: "דברי היחיל ודומם לתשועה ה', אשר בזכות אבותיו הקדושים זכה להיות המציע תקנת רבים כזו ושלום על ישראל".

בספר זה באים למעלה מארבעים תשובות חדשות המסכימות בעיקרן להצעתו, מהם הכותבים אליו בהערצה והערכה נדירה, ואף שהסיר מרובם את התוארים שכתבו עליו, הרי בין השיטין בפרט בהתחלת וסיומי התשובות ניכרת גדול הדרת שם קדשו אצל כל הבאים עמו בקשרי הלכה.

בסיום פרסום המכתבים מסכם רבינו בקצרה את הנושא, כאשר בראשונה מביא את שמות חמישים המשיבים שהסכימו להצעתו, ודבריהם הובאו בקונטרסו וספרו, וכן את שמות הרבנים המפקפקים והמערערים על כך...

זכה רבינו והצעתו נתקבלה אז ברוב מנין ובנין של רבני פולין וחוצה לה, אשר קבעוה להלכה ולמעשה, ובעתוניה החרדים של פולין דאז, מוצאים אנו את רישומה של קבלת התקנה, בצינם את ההתענינות והרושם הגדול שעשתה פירסום התקנה בכל סוגי המסחר היהודי, והודות למאמציהם ודרשותיהם של גדולי הדור ורבני הקהילות הולכת התקנה ומשתרשת בכל הקהילות.

כדי להקל הטירחא מעל הסוחרים הטרודים ועסוקים כל השנה בעסקיהם המסועפים, הסכימו הרבה רבנים וביניהם הגאון רבי מאיר שפירא אב"ד לובלין, לעשות את השטר עסקא בערבי פסחים עת באים אליהם בענין מכירת חמץ.

אך רבינו עצמו לא אמר די בזה, ובכלל פרוס הפסח והשנה החדשה היה חוזר ומעורר ע"י מודעות מיוחדות בעיתונות החרדית שבפולין על הצורך והנחיצות לחתום על שטר העסקא הכללי. כן המשיך בכתיבתו המסועפת עם גדולי תורה, להעיר ולעורר בהלכה חמורה זו, והצורך בקביעת התקנה בכל עיר ועיר. הדים לך מוצאים אנו בספרו "אבני זכרון" בה יחד חלק נכבד של הספר לחידושים וביאורים בעניני ריבית בש"ס, רמב"ם, ושולחן ערוך. וכן משא ומתן עם גדולי הדור בהלכות אלו.

יהודה לקדשו (ח"ג עמ' קצ"ט)

ביאורי חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומח"ס "גם אני אודרך"

מחלוקת קורח וכל עדתו

חולקים זה עם זה, וכוונתם להטיל האשם על אהרן קדוש ה', שלא ראוי לכהונה, אלא אחיו הלויים הגונים ממנו. ולא רצה קרח לערער בפירוש על הדבר ולומר לאהרן לא לך כתר כהונה, כי אם לאחר בני לוי, שלא טעו בעגל, אלא הערים ועשה באופן שיבואו הבכורים לחלוק על קרח שרוצים לפחות עבודת הלויה, ואם ישיבם משה חטאת העגל, ישיבו לו הלא אהרן אחיך הלוי עשהו, למה הוא כהן לה', מכלל שנמחל לגמרי עון העגל, אם כן גם אנו נעבוד את ה', ולכן קתני "קרח ועדתו" לומר מחלוקתו של קרח עם עדתו אלו עם אלו על הלויה, ואכן משה לא היה כלל כת שניה במחלוקת זו וכנ"ל. עכ"ל.

(ד) באמרי פינחס [מקורין] כתב, דהתנא נתן סימן להכיר אותם שאינם חולקים לשם שמים, שצד אחד בעצמם אינם שוים בדעתם, וכדקתני מחלוקת "קרח ועדתו", משא"כ החולקים לשם שמים כולם אגודה אחת ביניהם. ע"כ.

(ה) במלבי"ם פירש, דבא לרמז דהיה המחלוקת גם ביניהם, דקרח טען שהנהגה שייכת לו מפני שהוא בן יצחק בן קהת. דתן ואבירם ואון בן פלג טענו שכתר ההנהגה שייך להם מפני שהם בני ראובן בכור יעקב. ומאתים וחמישים בני העדה טענו שהיא שייכת להם, כי הם נשיאי העדה קרואי מועד אנשי שם. נמצא דכל אחד מהם התנגד לכוונת חבירו כיון שהוא גם מכין לתועלת עצמו, ומשא"כ אם הכוונה לשם שמים, אז כל הכת החולקת מאוחדת בדעתה, כיון דכולם מתכוונים לתכלית אחת – לשם שמים. עכ"ל.

(ו) בנועם אלימלך (ליקוטי שושנה) כתב, דעדת קרח ר"נ איש והתאוו כל אחד כהונה גדולה, כפירש"י ז"ל (במדבר ט"ז, ו'), ונמצא דגם ביניהם היה ליבם פרודות וחילוקות, רק נגד משה רבינו היו כולם כאחד בעצה רעה לחלוק עליו, ולכן קתני "קרח ועדתו", רמז כנ"ל שהיו לב קרח ועדתו נפרדים זה מזה. וזהו ההוכחה אם הוי לשם שמים המחלוקת, אז בעלי המחלוקת תמיד באחדות זה עם זה, אבל אם הוי המחלוקת שלא לשם שמים אז אין בעלי המחלוקת תמיד זה עם זה באחדות, ורק כשרוצים לחלוק עם הצדיק נתחברים זה עם זה. עכ"ל.

(ז) בכתב סופר (ריש פרשת קרח) הסביר, דמתחילה היו עדת קרח נגרים אחרי קרח, לפי שחשבו שכוונת קרח היתה שלא יהיה שום מנהיג, אבל אח"כ ראו דקרח לכבוד עצמו הוא חולק, שהוא רוצה להיות המנהיג, ולכן שבו וחלקו עם קרח בעצמו, ולכן קתני מחלוקת "קרח וכל עדתו". ע"כ.

(ח) ובילקוט מעם לועז על מסכת אבות נמי פירש כפירושים הנ"ל, דהיו מחלוקת בין קרח ועדתו, ואעתיק לשוננו... לא כן הרשעים כיון שמטרתם לעשות הרע והרע כרוך לכמה דרכים, יש שמבקשים ממון, ויש המבקשים תאוה, ויש המבקשים כבוד, ואין דבר שישתף אותם, שאפילו הרע אינו משתף אותם יחד, ולכן אי אפשר שתימצא אהבה קבועה ביניהם, וסופם שמתפרדים, וזהו שאמר שלמה המלך בחכמתו, נפש רעה אותה רע לא יוחן בעיניו רעהו (משלי כ"א, י'), אע"פ שהרשע משתף עם רשע אחר למטרה רעה, מכל מקום לא ימצא חן זה בעיני זה, שאין רשעתו של זה כרשעתו של זה, וזהו שאמר חז"ל (סנהדרין ע"א): כנוסיה לרשעים, רע להם ורע לעולם. שכל כנוסיה שאינה לשם שמים אין דבר שיאחדם, וזה הטעם שלא אמר התנא מחלוקת קרח ומשה, שכן המחלוקת היתה גם בין קרח ועדתו. עכ"ל.

באבות (פ"ה מ"ז) איתא: כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים, זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

מקשים העולם למה הזכיר רק "קרח וכל עדתו", ולא הזכיר הצד השני של המחלוקת, שהיא "משה ואהרן", וכמו ברישא דמתניתין שמזכיר שני הצדדים "הלל ושמאי"?.

ואביא התירושים על קושיא זו אחד אחד בס"ד.

(א) החתם סופר על אבות כאן [הוצאת מכון דעת סופר מרשימת תלמיד הגר"ח סופר] פירש, דבא לרמז דגם קרח עם עדתו היה להם מחלוקת מבפנים, כי דרך רשעים רבים, לא ראי זה כראי זה, לא רעה זה כרעה זה, כל איש ואיש מקרח ועדתו היה לו בלבו מחשבה אחרת, הגם שמבחוץ היו נראים כאגודה אחת, מבפנים היו נפרדים, פנים מפנים שונים. ע"כ.

(ב) בפירוש עץ יוסף על מסכת אבות, כתב, וזה לשוננו... ונראה שכוונתם שקרח עם עדתו היה ביניהם פירוד חלוקות לבבות במחלוקת זו, וכל אחד כיוון לכוונה אחרת, וכמו שכתב העיר גיבורים, שלשה כיתות היו במחלוקת זו, א' קרח לצד אחד, ב' החמישים ומאתים איש לצד שני, ג' כל העדה לצד שלישי, שקרח ערער על הכהונה על שהיה נתון לאהרן ולבניו למשמרת, שנאמר נתונים המה לבני אהרן וגו', וגם קינא על נשיאות של אליצפן בן עוזיאל, כדאיתא במדרש רבה סדר קורח (י"ח, ב'). הר"ן איש היו רובן משבט ראובן, ודתן ואבירם שהיו משבט ראובן ערערו על שהיה ראובן הבכור ליעקב, והיה בדיון להקדים שבט ראובן בכל דבר, ובנשיאות, והוא הקדים שבט יהודה, וחשדו את משה שלקח שוחד משבט יהודה. וכל העדה הסכימו עמו לפי שהחליף משה ביניהם הבכורים בלויים, וחשדו אותו שעשה זה לחלוק כבוד לבני לוי על שהיו משבטו, ולכן קאמר זו מחלוקת "קרח וכל עדתו". עכ"ל.

(ג) בפירוש מלאכת שלמה [על משניות אבות] כתב, הנראה לי הוא, במה שכתב רש"י ז"ל (במדבר ט"ז, ה') בפסוק בוקר וידוע ה' את אשר לו, ללויה, ואת הקדוש, לכהונה. ומאן דכר שמה הלויה, הלא לא ערערו כי אם על אהרן בלבד, ועל פי דברי רז"ל מוכרחים אנו לומר שב' שאלות היו שם, זו תלויה בזו, שערערו על הכהונה גם על הלויה, שקרח עשה בערמה להעשות ב' כיתות מריבות זו עם זו, וכוונתם להטיל מום באהרן קדוש ה', כי אם קרבו את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל, כיון שלא נתנו נזמים לעשות העגל, א"כ למה נבחר אהרן לכהן, והוא עשהו בידיו, ואם נתקרב אהרן גם אם הוא עשאו, א"כ נמחל עון העגל לגמרי, ואדרבה לכך נבחר, א"כ ישובו הבכורות לעבודתם כראשונה, שהיתה העבודה בבכורות, או לפחות יהיו במקום הלויים, זה היה מחלוקתם של כת אחד מבני ישראל ר"נ איש, רובם משבט ראובן הבכור ולו משפט הבכורה.

הכת הב', קרח מבני לוי שבאים הבכורות לערער על קרח שהיה לוי, שרוצים הם לעבוד עבודת הלויים, ולמה נכנסו הלויים בפדיון הבכורות, אם הוא בעון העגל א"כ ידחה אהרן ממחיצתו שהוא עשהו, ואם נמחל לגמרי עון העגל לאהרן, גם לישראל נמחל, וישובו הבכורות למקומן, זאת תחבולת קרח ומחלוקתו עם עדתו,

(ט) בספר שמן הטוב על מסכת אבות [מהגה"צ רבי פרץ טוביה הלוי דייטש שליט"א] כתב לבאר, שהנה בכל מחלוקת יש שני צדדים, כמו הלל ושמאי, שלכולם היה קהלה ותלמידים משלהם, אלא שהיו חלוקים בדעות זה אוסר וזה מתיר וכדומה, אבל בקהלה אחת שתהיה מחלוקת, זוהי הסימן שהיא אינה לשם שמים. ולפי זה יתפרש המשנה באופן זה דקרח וכל עדתו היינו שהיה לו מחלוקת עם כל בני קהלתו, וזוהי בודאי שאינה לשם שמים, כי קהלה ועדה שלימה נחלקים על רבם ומדריכם (היינו על קרח) זוהי הסימן שאינה לשם שמים. עכ"ד.

(י) ונראה לי להוסיף רמז בס"ד לפירושים הנ"ל, דפירשו דלכן קתני "קרח וכל עדתו" לומר שגם ביניהם היה מחלוקת, דכן – "קרח וכל עדתו" בגימטריא "גם באהלי מחניהם הוה מחלוקת". והבן.

(יא) ובמאור ושמש (ריש פר' קרח) כתב, דלכן קתני דייקא "קרח וכל עדתו", לפי שלא היה בהם שום נידוד אמת כלל וכלל, אפילו כחוט השערה, על כן לא היה קיום כלל, וכמו שפרש"י (במדבר י"ג, כ"ז) כל דבר שקר שאין בו קצת אמת, אין לו קיום. ומיד בבוקר היה קץ וסוף למחלוקת, ונגמר הדבר מיד, ונעשה דין בהם. עכ"ד. [ר"ל ולהכי לא הזכיר התנא אלא "קרח וכל עדתו" לפי שהכא מביא התנא דוגמא למחלוקת "שאיין לה קיום" וזהו "קרח וכל עדתו" דייקא שהם לא התקיימו, לפי שלא היה בהם שום אמת וכן"ל, ומשא"כ משה ואהרן. כך נ"ל לפרש בדברי המאור ושמש שם, עיי"ש היטב בדבריו, ודו"ק].

(יב) בספר תפארת ציון [מרבי יצחק זאב אדלר זצ"ל] על מסכת אבות כתב ... לפי שמשה לא חלק איתו מאומה, רק אמר לו לעמוד על המבחן, דבמה שיקרבו כולם הקטורת יהיה נודע למי בחר ה', והמחלוקת לא היה אלא קרח ועדתו על משה. עכ"ל.

(יג) והרב בעל ברוך שאמר [מבעל התורה תמימה] כאן כתב, ולא אמר מחלוקת קרח ומשה בניגוד הצדדים, כמו שאמר מחלוקת הלל ושמאי, יען כי באמת לא נתן משה סיבה למחלוקת, אך קרח לעצמו חלק, ולא כמו במחלוקת הלל ושמאי, ששניהם נתנו סיבה למחלוקת, ע"פ פירוד הטעמים והסברא שביניהם, כנהוג בדרכי הלימוד. עכ"ל.

(יד) בספר תולדות על מסכת אבות [להרב יהושע חיים גרוסגאט שליט"א] כתב לתרץ, ע"פ המבואר בליקוטי תורה פרשת קרח, בשם האר"י הקדוש, שלעתיד לבוא נפסוק כבית שמאי, ולא כבית הלל, וזהו ביאור המשנה כל מחלוקת שהיא לשם שמים, סופה להתקיים וכו' זו מחלוקת הלל ושמאי, כי באמת סופה להתקיים לעתיד לבוא. וטעם הדבר כי לעתיד לבוא ישלול מידת הדין, ושמאי מסיטרא דדין כנודע, וזהו גם ענין הליינים שלעתיד לבוא יהיו כהנים, כמבואר באריז"ל, כי גם הליינים מסיטרא דדין הם, וזה היה טעותו של קרח שחשב שגם אז דינם של הליינים ככהנים, ולפי זה קשה הא"כ אמר התנא מחלוקת שאינה לשם שמים, אין סופה להתקיים וכו', זו מחלוקת קרח וכל עדתו, הרי גם מחלוקת זו סופה להתקיים לעתיד לבוא, ונראה שזה מבואר בדיוק לשון המשנה "זו מחלוקת הלל ושמאי" לפי שביסוד מחלוקת הלל ושמאי, הרי כל אחד ואחד חידש את הדין מדעתו וחלק על חבירו, אך במחלוקת קרח וכל עדתו לא נאמר "זו מחלוקת קרח ומשה", כי יסוד הדין שלעתיד לבוא יהיו הליינים כהנים לא נתחדש אז, ומשה לא חלק עליה, אלא סבר שדין זה אמור רק לעתיד לבוא, משא"כ קרח וכל עדתו הם חלקו על יסוד דין זה, ואמרו שהוא אמור גם עתה, ולכן אמר התנא "זו מחלוקת קרח וכל עדתו", כי הם החולקים הכא, לא משה, ואמר אין סופה להתקיים, כי דעת קרח בדין זה שנוהג כבר אז, זה לעולם לא יתקיים, ודו"ק. עכ"ל.

(טו) ונראה לי להוסיף רמז בס"ד לפירוש זה הנ"ל, דכן "קרח וכל עדתו" בגימטריא "מדין דלויים יהיה ככהנים מעתה", רמז כנ"ל, דקרח ועדתו הם בלבד החולקים, וטענתם דהליינים יהיו ככהנים "מעתה", ולא רק לעתיד לבוא, משא"כ משה לא חלק איתם על

יסוד זה שהליינים יהיו ככהנים, אך זה רק יהיה לעתיד לבוא, ולא מעתה, וכן"ל, ודו"ק.

(טז) במדרש שמואל על אבות פירש בשם הר"י לירמא [והביאו התי"ט] שאי אפשר לומר שהמחלוקת שעשה משה ואהרן עם קרח היתה שלא לשם שמים, כי כוונת משה ואהרן היתה ודאי לשם שמים בלבד, ולא היתה בהם שום בחינה שלא לשם שמים, משא"כ קרח ועדתו, דכוונתם היתה להשתרר, ונחלקו שלא לשם שמים, ולפיכך לא זכר אלא "קרח ועדתו", לפי שמשה ואהרן לא היתה כוונתם אלא לשמים, עכ"ד. וכן פירש בשפת אמת על אבות. וכן כתב בעץ יוסף על אבות. וכך הביא בילקוט מעם לועז על אבות באופן ב' [מהרב ליקוטי לב אהרן] וז"ל, ועוד טעם שלא אמר זו מחלוקת "קרח ומשה", שמצד משה אי אפשר לומר כן שלא היה לשם שמים, שהרי משה היה עניו מכל אדם, וההתמנות קיבל מאת הקב"ה, והיה מוכרח להסכים מצד מצות השי"ת, אבל מחלוקת הלל ושמאי בשניהם היתה המחלוקת לשם שמים. עכ"ל.

(יז) ונראה לי להוסיף רמז בס"ד לפירושים הנ"ל, דפירשו דלכן לא הזכיר את משה לפי שכוונתו לשמים, ומשא"כ קרח ועדתו כוונתם היתה שלא לשם שמים, דכן – "קרח וכל עדתו", בגימטריא "זוהי אינה לשם שמים", רמז כנ"ל, דרך קרח ועדתו היתה כוונתם שלא לשם שמים, ולכן הזכיר כאן רק אותם, ולא את משה.

(יח) עוד יש לרמז בס"ד "הלל ושמאי", בגימטריא "זה קודש", רמז שמחשבותם היתה קודש במחלוקתם, שכוונתו לשם שמים, משא"כ בסיפא קתני מחלוקת "קרח וכל עדתו", ס"ת אותיות "חול", רמז דמחשבותם היתה חול במחלוקתם, שלא כוונתו לשם שמים וכן"ל.

(יט) עוד יש לרמז בס"ד "הלל ושמאי" ר"ת וס"ת ב' פעמים [עם האותיות והתיבות של "הלל ושמאי" פעם א'], כך הכל עולה כמספר שם הוי"ה, ו-א-ל-ה-י-ם, רמז דמחשבותם היתה לשם ה' במחלוקתם. משא"כ בסיפא קתני [זו מחלוקת] "קרח וכל עדתו", ר"ת וס"ת "קרח וכל עדתו", עולה כמספר "בו עצמי" [עם התיבות], רמז דכוונתו במחלוקת לכוונות עצמיות, שהיתה שלא לשם שמים.

(כ) בספר תורת אבות על מסכת אבות [מרבי יהושע העשיל זצ"ל, ממאנאסטרשטש] כתב וז"ל, מה שאמר קרח ועדתו, ולא אמר קרח ומשה, היא ע"פ המבואר במדרש חז"ל, אהבת קרח ועדתו היתה אהבה מזויפת, שקרח פיתה את עדתו שתובע עלבונם, כי כולם ראויים לכהן בכהונה גדולה, וכיון שמקור אהבתם היתה תלוי בדבר, שוב לא יכלה אהבתם להתקיים, ובהכרח היה שיתוהוה ביניהם פירוד, ויתחלקו לכתות, וכנראה מהעונשים אשר הגיעו להם, היו שתי כתות בלועים ושרופים, ולא נענשו בעונש אחד, כי באמת הם בעצמם חלוקים היו לכתות, וכל מחלוקתם היתה שלא לשם שמים, ולכן לא אמר ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ומשה, כי מצד משה שעשה הכל ע"פ הדיבור, לא היה שום סיבה להתהוות המחלוקת, ומה שנכנס עמהם בדברים היה כולו לשם שמים, ולא יתכן לייחס למשה כוונה בזה שלא לשם שמים, אך מחלוקת קרח ועדתו עצמם היה כולה שלא לשם שמים, ולכן נתייחסה המחלוקת כולה להם, ולא למשה, עכ"ל. [והנה לעיל פירשו החתם סופר, מלאכת שלמה, ועוד, דלכן קתני רק קרח ועדתו, ולא הזכיר משה, לרמז דגם ביניהם היה מחלוקת. והמדרש שמואל בשם הר"י לירמא, והשפת אמת ועוד, פירשו, דהטעם שלא הזכיר משה, כי למשה לא היתה שום בחינה שלא לשם שמים, וכאן בתורת אבות הרכיב ב' התירוצים לתירוץ אחד. ויתכן דמה שכתב באמצע דבריו וכל מחלוקתם היתה שלא לשם שמים וכו', כוונתו לעוד תירוץ, והיו כמו ועוד י"ל וכו', ודו"ק].

(כא) בספר פרקי משה על מסכת אבות [מהרב משה אלמושיני ז"ל] כתב, ולא אמר זו מחלוקת משה וקרח, כי מילת "מחלוקת" הנזכרת פה היא נאמרת על דעת החולק לאמת, ולא על האומר האמת, כי לא יקרא חולק, רק החולק על האמת, והוא דקדוק נכון ואמיתי. עכ"ל.

כב) בספר מילי דחסידותא על מסכת אבות [מאת הרב יקותיאל גרין שליט"א] כתב לפרש, דקרח ועדתו בטענותיהם רצו לסתור את היחוד העליון של שם שמים, הם רצו להפריד ה"שם" (ה"מלכות") לשמים (לז"א), במחלוקת זו לא היה קיום "לקרח וכל עדתו", הקיום היה למשה ואהרן, שכוונתם היתה כן לשם שמים, להמשיכת היחוד העליון, ע"כ. ר"ל ולכן קתני רק "קרח וכל עדתו" דהם בלבד התכוונו "שלא לשם שמים" לסתור את היחוד וכו' "ולא היתה להם קיום" ומשא"כ משה ואהרן שכוונתם היתה וכו'. והבן.

כג) בספר ביאורים לפרקי אבות [מלוקט משיחות האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א] כתב וזה לשונו, שמחלוקתם היתה שלא לשם שמים, כי "שמים" ("אש ומים" כדפירש"י בבראשית א'-ח') היא בחינת תפארת, הכוללת בתוכה שני הקוין דחסד וגבורה, ומחלוקתם היתה "שלא לשם שמים", היינו שאופן עבודתם היה בחסד לחוד ("שוב"), או בגבורה לחוד ("רצוא"), והכוונה היא שיהיו שני העניינים יחד. עכ"ל.

ומדבריו אפשר לתרץ דלכן קתני רק "קרח ועדתו", ולא קתני קרח עם משה ואהרן, לפי שרק קרח ועדתו הם שחלקו בבחינת חסד לבד, או וכו', והיינו שלא לשם "שמים" וכו'ל, ודו"ק היטב.

ועיין עוד בדברי שאול תירוצ נאה על קושיה זו. ועיין עוד בספר אורח חיים [מהגאון רבי כמוס חדאד זצ"ל] על אבות, מה שתיירץ.

כד) בפירוש משנת מהרי"ץ [לרבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל] על מסכת אבות כאן כתב, וז"ל ... ומדייקים על מה שאמר זו מחלוקת הלל ושמאי, דאמאי לא אמר זו מחלוקת בית הלל ובית שמאי, כמו שמובא בכל הש"ס, וכן הקשו בסיפא דמתניתין שאמר זו מחלוקת קרח וכל עדתו, דהוי ליה למימר זו מחלוקת קרח ומשה ואהרן.

ונראה, דהנה באמת מנין נוכל לשפוט איזו מחלוקת היא לשם שמים, ואיזו היא שלא לשם שמים, דהרי גם מי שאין כוונתו לשמים, מכל מקום כלפי חוץ נראה כאילו הוא דורש אמת, ואילו כוונתו האמיתית אינה גלויה, אבל בזאת יבחן אם החולק מתכוין לשם שמים, באם חולק על זולתו כשהם נמצאים בינם לבין עצמם, ולא כנגד הרואים, אז מוכח כי כוונתו לשמים, לא כן אם עומד ומתריס על שכנגדו בגלוי ובפרהסיא לנגד עיני הקהל, הרי מעשיו מוכיחים כי אך לקנטר כוונתו, ולכבוד עצמו הוא דורש.

וזוהו שבא התנא להשמיענו איכנה נדע מהו מחלוקת לשם שמים, ואיזו איננה לשם שמים, על כן אמר דמחלוקת לשם שמים, היא מחלוקת הלל ושמאי, שוודאי היו הרבה חילוקי דינים ביניהם, אך לא נתפרסמו כל כך כמו מחלוקת של תלמידיהם בית הלל ובית שמאי, כי הם היו מתווכחים בינם לבין עצמם, וכוונתם היתה רק לשם שמים, ולעומת זה קרח כשבא לחלוק על משה, לא הלך לביתו לאמר לו את אשר על לבבו, רק תחילה כינס את כל עדתו, ובפניהם התייצב והתריס כנגד משה רבינו עליו השלום, בזה גילה כי אין כוונתו לשם שמים. עכ"ל. [ר"ל ולכן לא קאמר "מחלוקת קרח ומשה ואהרן", לפי שלא בא קרח למשה ואהרן לאמר להם את אשר על לבבו, וחילוקי דיעות שביניהם, אלא כינס את כל עדתו והתריס כנגד משה, ולכן קאמר "מחלוקת קרח וכל עדתו", והבן היטב].

כה) ולענ"ד נראה לפרש בס"ד, ע"פ מה שפרש"י בפרשת קרח (במדבר ט"ז, י"ב) על הפסוק וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירם בני אליאב וגו', וכתב רש"י מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום, עכ"ל. ולפי זה אתי שפיר דלא שייך למימר מחלוקת "קרח ומשה", דמשה לא החזיק כלל במחלוקת, ולא היה לו שום שייכות במחלוקת, ואדרבה רצה להשלים בדברי שלום, ולא היה אלא כאילו אבן דומם שלא מגיב כלל במחלוקת לנצח יריבו בשביל כבודו שביזו אותו [ומה שענה להם משה ואם בריאה יברא ה' וגו' (שם פסוק ל')], לא היה משום כבודו, אלא משום כבוד שמים], ולכן שפיר קאמר רק מחלוקת "קרח וכל עדתו", שהם בלבד החולקים.

[יסוד הדברים דהא דלא הזכיר משה, משום שמשה לא חלק איתם, כבר פירשו התפארת ציון, והרב בעל ברוך שאמר שהבאתי לעיל, עיין בדבריהם שם. וכן פירש בילקוט הגרשוני, וכן פירש בפירוש אבן שלמה על מסכת אבות, יעו"ש, וכן כתב בפרי חיים, וזה לשונו, נאמר מחלוקת "קרח וכל עדתו", ולא מחלוקת "קרח ומשה", ומדוע? התשובה פשוטה בתכלית, משה לא רב עם קרח ואנשיו... עכ"ל. אך אני הוספתי הסבר ונוסף אחר בזה. והבן].

כו) עוד נראה לפרש בס"ד, ע"פ מה דכתיב (שם פסוק י"א) לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' וגו', נמצא דהמחלוקת לא היה כלל קרח עם משה, אלא קרח עם הקב"ה כביכול, ולפי זה לא היה לתנא למינקט מחלוקת קרח עם משה, [דלא על משה היה המחלוקת וכו'ל], אלא מחלוקת קרח והקב"ה, אך לפי שאין זה לשון כבוד כלפי מעלה, ולכן העדיף התנא למינקט רק צד אחד, דהיינו "קרח ועדתו", וכעין שפירש הר"ע מברטנורה [בפ"ב דאבות מ"ד], על המשנה בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון "אחרים" מפני רצונך. וז"ל, ואני שמעתי שאין זה אלא דרך כבוד כלפי מעלה, והרי הוא כאילו כתוב כדי שיבטל "רצונו" מפני רצונך כו' עכ"ל. [מה שכתבתי שלא חלק קרח על משה אלא על הקב"ה, שוב ראיתי שכוונתי בזה לרבי כמוס חדאד זצ"ל, בפירושו אורח חיים על אבות בתירוץ הראשון, וכו' בספר בית אהרן (מרבי אהרן מאטשאקוב זצ"ל) על אבות כאן. אך שם כתבו זה בקיצור, ולא כתבו ההמשך שכתבתי, שלכן לא כתב התנא זו מחלוקת קרח עם ה', משום דאין זה כבוד כלפי מעלה וכו']. ומה שמשה כן הזכיר בתורה, לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה', אע"פ שאין זה לשון כבוד כלפי הקב"ה, לומר שחולקים איתו ח"ו, זה משום שרצה משה להוכיחם, משא"כ הכא ליכא למינקט מחלוקת קרח עם ה', דהוי משמע כאילו שחלילה וחס קרח הוא צד נגד ה'. והבן.

כז) עוד נראה לפרש בס"ד, בדרך מליצה, הטעם דלא קתני "מחלוקת קרח ומשה", ע"פ מה דכתיב (בראשית מ"ט, ו') בקהלם אל תחד כבודי, ופירוש רש"י (שם) כשיקהיל קרח שהוא משבטו של לוי את כל העדה על משה ועל אהרן, אל יתייחד עמהם שמי, שנאמר קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (במדבר ט"ז, א'), ולא נאמר בן יעקב, עכ"ל. ולפי זה י"ל דמשום כבודו של משה לא הזכיר התנא הכא את משה, שלא יהיה נזכר במחלוקתם, [וכמו שביקש יעקב], ואע"פ שבתורה היה מוכרח משה לזכר שמו, אבל עכ"פ כאן במשנה אין צריך להזכיר את משה "במחלוקת", לפי שכל אחד יודע כבר מהתורה שנחלקו על משה. או י"ל בדרך צחות, דצדקות וזכות של משה עזר שישכח התנא, ולא יזכר שמו כאן במחלוקת. והבן היטב.

כח) וידידי הגאון רבי אהרן הכהן קוליק שליט"א, מח"ס "מראה כהן", כתב לי לתרץ, וז"ל: ונלענ"ד לבאר ע"פ מש"כ הרע"ב שם, בד"ה כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, וז"ל, "ואני שמעתי, פירוש סופה, תכלית המבוקש מעניינה. והמחלוקת שהיא לשם שמים, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, כמו שאמרנו מתוך היוכוח יתברר האמת, וכמו שנתבאר במחלוקת הלל ושמאי שהלכה כבית הלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים, תכלית הנרצה בה היא בקשת השררה ואהבת הניצוח, וזה הסוף אינו מתקיים, כמו שמצינו במחלוקת קורח ועדתו שתכלית וסוף כוונתם הייתה בקשת הכבוד והשררה והיו להיפך", עכ"ל.

לפי"ד נראה לבאר דהשאלה מדוע לא הוזכר שמותיהם של משה ואהרן תלויה בשאלה מהו סופה להתקיים. דלפי"ד הרע"ב נראה דעצם המחלוקת בין קורח ועדתו הייתה שלא התענינו בבירור האמת אלא במחלוקת ובכבוד לא התקיימה ולא הרוויחו ממחלוקתם כלום, בשונה מהלל ושמאי שכל מטרת מחלוקתם בירור האמת, וכל צד הביע את דעתו בשביל בירור האמת, שעל ידה ניתן יהיה להוציא הלכה ברורה, ולכן מחלוקתם סופה להתקיים, ע"י הכרעה ברורה בין שני צדדים החפצים בבירור האמת. עכ"ל הגר"א קוליק שליט"א

תובנות חיים

וכאן עמד וסיפר להם את הגלגולים שעברו עליו בערב שבת עם

השאלה, כיצד הלך ל'כף החיים' והמשיך לרב מטפליק. התקבלו דבריו על לבם – ובשמחה אכלו את החלה שלהם. אלא שאז העירה האישה שלדעתה עליו לבקש מחילה מהטפליק רב. "הפלת אותו בפח!" טענה, "לא סיפרת לו שבאת לשאול שאלה לאחר שה'כף החיים' אסר לך את הבשר".

חשש בעלה והתחמק מן המשימה. אולי יקפיד עליו הרב מטפליק? סביר שיגער בו... אולם האשה לא וויתרה, ובלית ברירה הלך לביתו של הרב.

התנצל, התגמגם וסיפר כי לא עמד בניסיון. מאחר שידע שאלמלא אותו עוף אין לו מה לאכול בא לשאול שוב, לאחר שה'כף החיים' אסרו. "אני ברוך ה' ניצלת", הוסיף, "משמים דאגו לשרוף לי את האוכל גם בבית וגם אצל האופה, אולם את הרב הכשלתי ולכן באתי לבקש מחילה".

התחייך הרב מטפליק חיוך גדול ואמר: "כוונתך לומר שמשמים שמרו עליך מן האיסור? בגלל זה אתה כל כך מאושר? דע לך שהבעיה אינה בחפצא אלא בגברא. לא בעוף יש בעיה, אלא בכ שבאת לשאול אחרי שהורו לך לאיסור. ויש לי ראייה פשוטה לך – שהחמין שלי היה טעים מאד..."

הרי לנו שלא תמיד אפשר לסמוך על שפיטת העין. לעיתים דברים הנראים כך – אחרים לגמרי, אנו בונים תלי תילים של הסברים שבטעות יסודם. לפיכך גם כאשר משוכנעים אנו בפירוש שאנו נותנים למציאות הנגלית לנגד עינינו – זקוקים אנו להכוונת רבותינו שיאירו את עינינו ויעמידו את השקפת עולמנו באופן הנכון ביותר.

טעמני חיים

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה, ברחו אלפי בחורי ישיבות לויילנא, עיר הבירה של ליטא, שהיתה אז עדיין ניטרלית. הרבי **ממוד"ץ** צ"ל שהיה גם הוא בעיר, ובשבת ערך את שולחנו הטהור.

בחורים ליטאים רבים, שמעולם לא ראו 'טיש' של רב'ה, החליטו לבוא. הם ראו אותו מחלק שיריים – הובאה לפניו צלחת גדולה, הוא טעם ממנה מעט, ואת השאר חילק לציבור.

תמהו: "למדנו רבנו, מהו סוד השיריים?"
ענה להם: "השיריים מלמדים שלא תהיה מחלוקת."
"הכיצד?" תמהו.

והרבי הסביר: "כשאדם מוכן לתת את הצלחת שלו לאחרים – לא תהיה מחלוקת. מחלוקת נובעת ממצב שבו כל אחד רוצה את הצלחת רק בשבילו. וכשהוא עושה זאת מכל מנה ומנה שיש לו הרי זה משובח."

והוסיף: פרשת קורח התחילה מכך שקורח רצה תפקיד לעצמו, זה היה שורש המחלוקת. משום כך מסתיימת הפרשה במתנות כהונה, שהן ההפך הגמור ובהן מלמדים אותנו לתת. קיבלת בן? – תפדה אותו. קיבלת בכור בהמה? – תן אותו לכהן. יש לך פירות? – תן מהן מעשרות. אפית לחם? – תפריש חלה. כך עליך לתת מכל מנה ומנה שיש לך. זו הדרך להישמר מפני המחלוקת.

יהודי הרוצה לשמור את עצמו ממחלוקת – צריך להרגיל את עצמו לתת משלו לשני. זה סוד ההצלחה בהימנעות ממחלוקת.

מרכז "אמונת חיים" קראלי

מזלא טבא וגדיא יאה

קדם ידידנו עז ידיד נאמן לבית חיינו

הגה"צ ר' יואל טוביאס שליט"א

גאב"ד שיכון ו' בני ברק

לרגל שמחת נישואי הנכד עב"ג בשעטומ"צ

יה"ר שירווח רוב נחת ותענוג מהם ומכל יוצ"ח

מעשה היה בירושלים של מעלה, שהעניות נכרכה בה ונמסכה בדמה:

בבית יהודי עמדו להכין צרכי שבת. לא היה בידם כלום מלבד עוף אחד שהצליחו להשיג. מאותו עוף בודד היה עליהם להכין את הגפילטע פיש ואת המרק, את החמין ואת התוספת, את הגלילה ואת העוגה...

והנה – שאלה בעוף!

המתח גדול. אלמלא עוף זה, מה יהיה גורל השבת שלהם? האם ייאלצו לעשותה חולין?

רץ בעל הבית אל רבי יעקב חיים סופר צ"ל, בעל ה'כף החיים'. בחיל וברעדה הציג את העוף והמתין במתח גדול להכרעת הרב. התבונן הרב בעוף, בדקו היטב, ופסק: "טריפה!"

נרעש היהודי ונפחד. מה יהיה על השבת שלו? האמנם נגזר עליו לאכול חלה טובולה במעט טחינה לכל שלוש הסעודות?

מרוב חיל, רעדה ולחץ עשה מעשה שלא ייעשה: הלך לשאול את הרב מטפליק, רבי שמשון אהרן פולונסקי צ"ל, שעלה לא מכבר מרוסיה והתיישב בירושלים. הרב מטפליק ידוע היה כפוסק גדול. בצעירותם עשו אצלו שימוש בהוראה רבים מגדולי הפוסקים: הרב אלישיב, הרב עובדיה יוסף, הרב וואזנר ועוד.

במבוכתו לא אמר לרב מאומה. לא סיפר על הכרעת ה'כף החיים' ולא דיבר על נחיצותו של העוף לשבת. רק הגיש את העוף והמתין במתח להכרעת הרב.

התבונן הרב מטפליק בעוף, נשא את עינו אל היהודי, חייך ופסק: "גלאט!"

גלאט? הרי לכם מבוכה אמיתית!

היהודי החזיר לו מבט מבולבל. מה יעשה כעת? איך אפשר לאכול עוף שה'כף החיים' פסק שהוא טרף? איך אפשר לזרוק אותו כשהרב מטפליק פסק שהוא גלאט? מהו העוף באמת?

נוכח הרב מטפליק שהלה נטוע במקומו ואינו מניע את עצמו, הסיק שכנראה הוא סובל מעודף נערוון ואינו משוכנע שהעוף כשר. לפיכך קם ממקומו ואמר: "בא עמי". הובילו אל המטבח שבביתו, נטל סכין בשרית, חתך מן העוף את שפיץ הכנף, הסיר את מכסה סיר החמין שעמד ובעבע על הכיריים וזרק לתוכו את החתיכה. מעשה זה שכנע סופית את היהודי בעל העוף. הוא שב לביתו, ובחיוך גדול הושיט לאשתו את העוף שתכין ממנו מטעמים לכבוד של השבת.

"נו מה אמר הרב?" ביררה האישה בתום לב.

קשה היה לו לספר על התהפוכות שעבר, לפיכך אמר רק: "הטשולנט שנאכל בשבת זו יהיה כמו הטשולנט של הרב מטפליק. הוא נטל חתיכה מן העוף שלנו וזרק אל הסיר שלו".

שמחה האישה – ומיהרה לחלק את העוף בשים לב ולדאוג שיהיו די מנות לכל סעודות השבת. על הפתיליה בבית העמידה עוף ומרק לליל שבת, ואת סיר החמין שלחה, ככל נשות ירושלים, אל תנורו של האופה.

באותם ימים לא הייתה פלטה חשמלית, לפיכך מדי יום שיש, כאשר היה האופה מסיים את אפיית החלות שלו, נהגו כל המשפחות בירושלים להפקיד בתנורו החמים את סירי החמין שלהם, או אז הייתה מתרחשת 'סגירת התנור', ובשבת בבוקר היתה 'פתיחה' וכולם היו מגיעים לקחת אותם.

זמן קצר לפני שבת עלה באפם ריח שריפה מכיוון המטבח. רצו לשם והנה – שוד ושבר: הפתיליה עולה באש! עמדו והביטו בצער בסיר העוף והמרק ובתכולתם שנשרפה כליל ולא הייתה ראויה לאכילה, ובלית ברירה אכלו חלה בלבד. בבוקר הגיעו לקחת את סיר הטשולנט שלהם, אך הסיר לא נמצא. אחרי חיפושים התגלה זרוק תחת התנור כשכל תכולתו שפוכה. התברר כי אחד העובדים רצה לסדר מחדש את הסירים, הוציא והכניס, ובטעות נשמט סיר אחד מידו... הסיר שלהם!

בבית היתה האווירה שפופה – גם טשולנט אין להם, ועליהם לאכול חלה בלבד!...

נף היהודי בבני ביתו: "מדוע התעצבתם? עלינו לשמוח! צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, ומשמים דאגו שלא נאכל אוכל שאינו גלאט. ה'כף החיים' ידע מה שהוא אומר! שמרו עלינו כפי ששמרו על חמורו של פנחס בן יאיר שלא אכל תבן שאינו מעושר".